

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

MATEJA VIDMAR

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**DOLOČANJE NOTRANJIH PRENOSNIH CEN ZA
UGOTAVLJANJE USPEŠNOSTI V BANČNEM SEKTORJU
– PRIMER IZBRANE BANKE –**

Ljubljana, april 2008

MATEJA VIDMAR

IZJAVA

Študent/ka **MATEJA VIDMAR** izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisal/a pod mentorstvom **doc. dr. MAJE ZAMAN** in somentorstvom **doc. dr. MARKA KOŠAKA**, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 30.04.2008

Podpis:

KAZALO

1	UVOD	1
2	PRENOSNE CENE	3
3	ZAKLADNIŠTVO V POSLOVNI BANKI	4
3.1	Upravljanje naložb in obveznosti banke	5
3.2	Merjenje uspešnosti v bančnem sektorju	6
4	NOTRANJE PRENOSNE CENE V BANKI	7
4.1	Sistem notranjih prenosnih cen	7
4.2	Določanje notranjih prenosnih cen	8
4.2.1	EONIA (ang. Euro OverNight Index Average)	9
4.2.2	EURIBOR (ang. Euro Interbank Offered Rate)	9
4.2.3	LIBOR (ang. London Interbank Offered Rate Index)	10
4.3	Metode notranjih prenosnih cen	12
4.3.1	Enostopenjski sistem notranjih prenosnih cen (Single Pool Method)	13
4.3.2	Sistem z več notranjimi prenosnimi cenami (Multiple Pool Method)	15
4.3.3	Metoda transakcijsko nespremenljivih notranjih prenosnih cen	16
4.4	Ugotavljanje uspešnosti s pomočjo notranjih prenosnih cen	17
4.5	Primer izračuna uspešnosti po metodi ene notranje prenosne cene	19
5	PRIMER UPORABE NOTRANJIH PRENOSNIH CEN V IZBRANI SLOVENSKI BANKI	20
5.1	Začetki uvedbe sistema notranjih prenosnih cen	21
5.1.1	Izračun notranje prenosne cene za domačo valuto	21
5.1.1.1	Tolarska notranja prenosna cena – stara metodologija	21
5.1.1.2	Nova notranja prenosna cena – evro	22
5.1.2	Izračun notranje prenosne cene za tujo valuto	23
5.2	Nov sistem multiplih notranjih prenosnih cen	24
5.3	Notranje prenosne cene in merjenje donosnosti v izbrani banki	28
5.3.1	Oblikovanje obrestnih mer s pomočjo notranjih prenosnih cen	28
5.3.2	Izračunavanje donosnosti	30
5.4	Pomanjkljivosti in nadaljnje možne izboljšave sistema notranjih prenosnih cen v izbrani banki	31
5.5	Primerjava delovanja sistema notranjih prenosnih cen s sorodnimi sistemi v tujini	32
6	VIDIKI USMERITVE SISTEMA NOTRANJIH PRENOSNIH CEN	33
	SKLEP	34
	LITERATURA	37

1 UVOD

Zaradi vse hitrejšega razvoja ter pestrega in nepredvidljivega dogajanja na denarnem trgu morajo banke svoje poslovanje hitro in razsodno prilagajati. Večja nestanovitnost obrestnih mer, zniževanje obrestnih marž, večje nihanje tečajev in razvoj novih finančnih instrumentov terjajo od bank stalno izboljševanje ponudbe in uvajanje novih produktov. Večja konkurenca, ki se kaže tudi med samimi bankami, te spodbuja k večji učinkovitosti ter vodi k osnovnemu cilju podjetja, to je maksimiranju tržne vrednosti. Merjenje uspešnosti banke kot celote v zadnjih letih ne zadošča več, potrebni so novi, natančnejši kazalci uspešnosti. Vodstvo banke mora spremljati ne le uspešnost banke kot celote, temveč tudi njenih organizacijskih enot, ki se v razvitih zahodnih državah že oblikujejo kot samostojni profitni centri. Tako se vse pogosteje, poleg doprinosov posameznih produktov in mest odgovornosti, pojavlja potreba po merjenju donosnosti posameznih komitentov in poslovnih segmentov. Pri ugotavljanju donosnosti oziroma uspešnosti posameznih organizacijskih enot, proizvodov in komitentov so potrebne natančne informacije o ceni, ki jo banka plačuje za pridobljena finančna sredstva in zaračunava za posojila ter ostale naložbe. Pri merjenju neto obrestnih prihodkov, ki predstavlja prvi korak v sistemu merjenja uspešnosti, je potrebno uporabiti metodo internega obračunavanja obrestne realizacije, katerega ključni dejavnik so notranje (interne ali transformacijske) obrestne mere oziroma notranje prenosne (interne transferne ali transformacijske) cene. Pri primerjavi realizirane cene (obrestne mere) in notranje prenosne (interne transferne) cene se izračuna razmik ali t. i. marža.

Cilj diplomskega dela je predstaviti in opredeliti merila ter metode oblikovanja prenosnih cen v bančnem sektorju in njihovo nadaljnjo uporabo pri oblikovanju končnih cen proizvodov, ki v bančnem sektorju predstavljajo končne (komercialne) obrestne mere, ter v izračunu nekaterih ključnih kazalcev izkaza poslovnega izida in poslovanja bank.

Namen diplomskega dela je dobiti celotno sliko notranjih prenosnih cen in njihov pomen tako pri določanju končne obrestne mere, ki jo komercialist za sklenjen posel dodeli komitentu, kot tudi za izračunavanje donosnosti organizacijskih enot, bančnih produktov in komitentov. Pred leti tovrstna analiza ni imela tako velikega pomena kot ga ima danes, saj se konkurenčnost v bančnem sektorju iz dneva v dan povečuje, nenazadnje pa je tudi dogajanje na celotnem finančnem trgu veliko bolj nepredvidljivo, kar se kaže predvsem v zmanjšanju zaupanja v banke in njihovo likvidnost.

Diplomsko delo je razdeljeno na osem poglavij. V prvem poglavju oziroma uvodu je predstavljena problematika, ki jo obravnavam v diplomskem delu. V naslednjem poglavju na kratko opredelim pojem prenosnih (transfernih) cen, kjer je poudarek na dveh vidikih obravnavanja prenosnih cen, davčnem in poslovnem vidiku. V diplomskem delu se bom osredotočila izključno na poslovni vidik prenosnih cen v bankah.

V tretjem poglavju predstavim Sektor zakladništva, ki skupaj z oddelkom upravljanja z bilanco banke skrbi za zadostno likvidnost banke in učinkovito upravljanje s tveganji. V bankah razvitih zahodnih držav in tudi v nekaterih slovenskih bankah se notranje prenosne cene oblikujejo in uporabljajo ravno v zakladništvu, kljub temu, da se njihova nadaljnja uporaba pri izračunih nekaterih kazalcev uspešnosti poslovanja banke uporablja v Sektorju kontrolinga. Zgodovinsko gledano se je prestrukturiranje bank začelo zaradi povečevanja tveganja tako s strani sredstev kot tudi s strani naložb zaradi spremenjenih likvidnostnih strategij, inflatornih pritiskov na vire sredstev in v splošnem zaradi bolj agresivnega managementa komercialnih bank (Johnson, Johnson, 1985, str. 83). V nadaljevanju poglavja je predstavljeno merjenje uspešnosti v bančnem sektorju, kjer je izpostavljeno dejstvo, da vsi udeleženi v procesu ne ustvarijo enake ali pa večje vrednosti sredstev, kot jih porabijo.

V naslednjem, četrtem, poglavju diplomskega dela podrobno predstavim sistem notranjih prenosnih cen v banki, njihovo določanje s pomočjo referenčnih obrestnih mer ter nadaljujem z opisom treh glavnih metod sistema notranjih prenosnih cen, ki jih predstavim tudi v preprostem primeru izračuna neto obrestnega prihodka. Nadaljevanje poglavja predstavlja ugotavljanje in izračunavanje donosnosti s pomočjo notranjih prenosnih cen.

Sistem notranjih prenosnih ali internih transfernih cen je zaradi zahtevne popolne implementacije v praksi slabše razvit kot v teoriji, pri čemer pa moram poudariti, da je tudi strokovne literature, ki bi se neposredno ali v celoti nanašala na obravnavano tematiko, izredno malo. V petem poglavju diplomskega dela predstavim sistem notranjih prenosnih cen na primeru izbrane slovenske banke. Celotni razvoj obravnavanega sistema se v izbrani banki odvija že skoraj deset let, pri čemer se sistem stalno izpopolnjuje. Poglavje zaključim s prisotnimi pomanjkljivostmi in možnimi izboljšavami obstoječega sistema v izbrani banki ter primerjavo le-tega z bankami razvitih zahodnih držav. V zadnjem, šestem poglavju, navedem vidike usmeritve sistema notranjih prenosnih cen v prihodnje in z njimi povezan trend nekaterih kazalnikov poslovnega izida, predvsem obrestnih in neobrestnih prihodkov ter obrestne marže.

Diplomskemu delu sledijo sklep, v katerem so povzete vse pomembnejše ugotovitve in spoznanja, ki so se izoblikovala pri obravnavanju tematike, seznam literature in virov ter slovarček slovenskih prevodov tujih izrazov, ki so bila uporabljena v diplomskem delu.

2 PRENOSNE CENE

Prenosne cene so cene, po katerih se zaračunavajo blago in storitve v podjetju, banki in med povezanimi podjetji. Prenosna cena lahko pomeni dvoje (Tomelj, 2003, str. 3):

- znesek, ki ga zaračuna določen del organizacije (podjetja, banke) drugemu delu organizacije za dobavo blaga (materialov, polproizvodov, proizvodov), nematerialne lastnine (patenti, licence, blagovne znamke in druga intelektualna lastnina) ali storitev, in
- znesek, ki ga zaračuna povezana oseba drugi povezani osebi za dobavo blaga, nematerialne lastnine ali storitev.

Prenosne (transferne) cene imajo lahko v podjetju različne funkcije pri vplivanju na gospodarjenje, rast, razvoj itd. V zadnjih nekaj desetletjih slednje stalno pridobivajo na pomenu predvsem zaradi svojega **davčnega vidika**. Izluščimo lahko kar nekaj vzrokov, ki so verjetno vplivali na tak razvoj dogodkov. Zaradi vse ostrejške konkurenčne borbe na trgu so tudi transferne cene postale eno izmed orodij v boju proti nasprotnikom (Luzar, 2007, str. 17–18). Najpomembnejši cilj pri določanju pravih prenosnih cen, ki se med povezanimi družbami uporabljajo, je s **poslovnega vidika** optimizacija dobička mednarodne družbe kot celote ter optimizacija stopnje obdavčitve dobička, ki predstavlja pretežno davčni vidik (Nemec, 2005, str. 58).

Zadnjih nekaj desetletij je prineslo velike spremembe v velikosti in organiziranosti podjetij. Podjetja postajajo mednarodna, na eni strani se povečuje decentralizacija upravljanja, na drugi strani pa mora poslovodstvo spremljati uspešnost in učinkovitost posameznih podjetij, povezanih v mednarodno podjetje, ali delov podjetja (poslovno-izidnih enot). Kadar povezana podjetja ali poslovno-izidne enote znotraj podjetja trgujejo tudi med seboj, se poslovodstvo srečuje s problemom določanja prenosnih cen. Te namreč v določeni meri (odvisno od obsega mednarodne trgovine) vplivajo na velikost poslovnega izida udeležencev medsebojne trgovine ter kazalnikov uspešnosti, ki jih poslovodstvo uporablja kot sodilo za primerjavo med podjetji ali poslovno-izidnimi enotami (Nemec, 2005, str. 78–79). Poslovno-izidne enote lahko imenujemo dobičkovna mesta odgovornosti in jih opredelimo kot mesta odgovornosti, katerih uspešnost se ocenjuje na podlagi razlike med prihodki in odhodki oziroma dobičkom (Sedej, 2002, str. 4). V primeru, ko se blago oziroma storitve ne prodajajo na zunanem trgu, temveč zgolj prenašajo znotraj podjetja, je bilo treba najti posebno metodo za določitev prihodkov dobičkovnega mesta odgovornosti. Najenostavnejša metoda je določitev prenosnih cen, ki so v tem primeru cene med posameznimi oddelki enega podjetja (Gavious, 2002).

Prenosne cene predstavljajo del kontrolne ureditve poslovodstva, ki mora zagotavljati (Colls, 2003, str. 136):

- doseganje ciljev poslovanja (maksimiranje dobička, prodaje denarnega toka, minimiranje davčnih obveznosti, carin ...) in
- merjenje uspešnosti ter učinkovitosti podjetij.

V diplomskem delu se bom osredotočila izključno na poslovni vidik prenosnih cen v bančnem sektorju, na njihovo določanje in vpliv na uspešnost posameznih organizacijskih enot, produktov, komitentov in banke kot celote.

3 ZAKLADNIŠTVO V POSLOVNI BANKI

Funkcija zakladništva v banki se razlikuje od banke do banke, odvisno od njene velikosti, vrst poslov, ki jih opravlja, in organiziranosti banke (Žgajnar, 1999, str. 21). Zakladništvo je dokaj nova dejavnost v bankah, saj sta delo zakladništva pred tem opravljala računovodstvo in kontroling. Zaradi širitve dela in njegovih funkcij se je zakladništvo razvilo v samostojno organizacijsko enoto znotraj banke, kjer so se pristojnosti zakladništva s časom povečevale, saj poleg transakcij, ki jih opravljajo po naročilu drugih operativnih enot, skrbi tudi za likvidnost banke, upravljanje bilance banke, upravljanje tveganj itd.

Zakladništvo lahko nastopa v različnih vlogah. Lahko predstavlja vlogo »internega bankirja« oziroma stroškovnega centra, ki naj bi skrbel za uravnavanje likvidnosti, spremljal regulativo monetarnih oblasti, nastopal kot koordinator in banka v banki ter ščitil banko pred veliko izpostavljenostjo tveganjem (Bobek, 1992, str. 70–75) :

- a) kreditno tveganje (ang. credit risk) – tveganje, da kreditojemalec ob dospelju ne bo sposoben vrniti posojila oziroma kredita s pripadajočimi obrestmi,
- b) likvidnostno tveganje (ang. liquidity risk) – tveganje, povezano s sposobnostjo banke pri pridobivanju sredstev za pokrivanje svojih obveznosti,
- c) obrestno tveganje (ang. interest rate risk) – tveganje spremembe obrestne mere zaradi neusklajenosti sredstev in virov sredstev, nihanja obrestnih mer na domačem ali tujem trgu ali drugih pogojev,
- d) tečajno tveganje (foreign exchange risk) – tveganje, ki nastane zaradi sprememb deviznih tečajev.

Razmere na svetovnem finančnem trgu delujejo v prid večjega pomena in vloge zakladništva, ki se v različnih ekonomijah v bankah pojavlja predvsem kot »profitni center«, ki se poleg skrbi za uravnavanje likvidnosti banke usmerja predvsem v trgovanje z različnimi instrumenti v imenu in na račun banke ter skuša na tak način, s kontroliranim sprejemanjem tveganja, dosegati čim ugodnejše dohodkovne učinke (Žgajnar, 1999, str. 21). Na sliki, ki sledi, so prikazane pglavitne naloge zakladništva.

Slika 1: Aktivnosti zakladništva

Vir: Žgajnar, 1999, str. 21.

Kot je prikazano na zgornji sliki, naloge posameznih oddelkov zakladništva vključujejo vrsto podnalog:

- v *oddelku trgovanja* se ukvarjajo predvsem z raznimi finančnimi instrumenti v imenu in na račun banke s ciljem ustvarjanja pozitivnega dohodkovnega učinka za banko;
- *oddelek za upravljanje s strukturno likvidnostjo in strukturno bilanco banke* skrbi za oblikovanje in nadziranje likvidnostne politike banke ter v okviru regulative monetarnih oblasti in politike upravljanja bilance banke uravnavanje nekreditnih tveganj banke,
- *raziskave finančnih trgov* bančnih in drugih finančnih storitev zakladništva ter skrb za razvoj instrumentov zakladništva,
- *plasiranje in pridobivanje kratkoročnih sredstev* na domačem in tujem trgu ter upravljanje s tekočo likvidnostjo preko dnevnega poslovanja z instrumenti Banke Slovenije in ne nazadnje vodenje in oblikovanje tekoče tečajne politike banke,
- *koordiniranje politike obrestnih mer* na nivoju banke ter nudenje strokovne podpore pri upravljanju z bilanco banke. Z oblikovanjem pasivnih in aktivnih obrestnih mer tako zakladniki vplivajo na dohodek banke.

3.1 Upravljanje naložb in obveznosti banke

Cilj funkcije upravljanja naložb (ang. Asset-Liability Management, ALM) in obveznosti banke ali povedano drugače upravljanja bilance banke se kaže v zagotavljanju takšne strukture bilance stanja, da bo donosnost banke (tako na ravni obrestne marže celotnega finančnega posredništva) pozitivna in naraščajoča, ne glede na razvoj dogodkov na področju obrestnih mer. Skupno je torej precej povezano z obvladovanjem obrestnega tveganja, kjer

kazalniki, kot so višina neto obrestne marže in njena občutljivost za spremembe obrestnih mer, višina marže finančnega posredništva in njena občutljivost za spremembe obrestnih mer, tečajev in gibanja tržnih cen ter donosnosti posameznih bančnih produktov (vidna skozi sistem prenosnih cen) dajejo sliko o delovanju ALM. Na kratko bi lahko rekli, da gre za dejavnost, ki združuje zapleteno kombinacijo kratkoročnega in strateškega planiranja, sistema transference cen, t. i. risk managementa in investicijskih tveganj (Karpe, 1998, str. 54–56). Cilj upravljanja bilance banke pa ni v popolni odpravi tveganj, temveč v učinkovitem upravljanju teh.

Za upravljanje bilance banke skrbi v bankah Odbor za upravljanje bilance banke (ang. Asset/Liability Committee, ALCO), ki koordinira vse kategorije bilance stanja banke z namenom doseganja maksimiziranja tržne vrednosti banke in ustreznih strategij ter nadziranja uspešnosti njihovega izvajanja. Odbor se ozira na podatke, ki jih dobi od zakladništva in knjigovodstva. Določiti mora jasno usmeritev za upravljanje aktive in pasive banke, ki jih morajo upoštevati vsi oddelki, potem ko jih potrdi uprava.

3.2 Merjenje uspešnosti v bančnem sektorju

V zadnjih nekaj desetletjih smo bili priča velikemu porastu konkurence, ki se je pojavila predvsem med proizvodnimi podjetji in na področju trgovine. V zadnjih desetih letih pa se je konkurenca močno razvila tudi na finančnem trgu. Banke se soočajo z vse višjo stopnjo konkurence ne le s strani tradicionalnih finančnih institucij, pač pa tudi s strani netradicionalnih finančnih institucij, kot so zavarovalnice, varčevalni in investicijski skladi. Vse večja rast konkurence in nizke obrestne mere v preteklosti silijo banke k zmanjševanju marž ter povečanju učinkovitosti (sposobnosti) upravljanja banke. Poleg omenjenega je velika pozornost usmerjena tudi v prihodnje planiranje in analize, pri čemer je ključnega pomena planiranje obrestne marže banke. Neto obrestni prihodek banke je eden izmed najboljših pokazateljev profitabilnosti banke, saj v računovodstvu predstavlja več kot polovico vseh prihodkov banke (Coffey, 2001, str. 48). Finančne institucije na trgu igrajo vlogo posrednikov med deficitnimi in suficitnimi gospodarskimi celicami. Finančne institucije pridobivajo sredstva z depoziti komitentov, ki jih finančni posredniki posledično investirajo v posojila in druge investicije preko organizacijskih enot, podružnic in komitentov. Finančna pogodba med finančno institucijo in komitentom je določena na podlagi zneska, ročnosti in višine obrestne mere sredstev, ki se investirajo oziroma vlagajo. Obrestni prihodki omenjenih sredstev prispevajo k celotni neto obrestni marži banke. Posamezni organizacijski deli banke in komitenti sodelujejo v procesu posredništva, ki ustvarja neto obrestno maržo. Vendar pa na tem mestu ne pozabimo na dejstvo, da vsi prisotni v procesu ne ustvarjajo neto marže in dobička. Le redke organizacijske enote in komitenti ustvarijo enako ali pa večjo vrednost sredstev, kot jih porabijo. Pri ocenjevanju donosnosti in neto obrestne marže je potrebno upoštevati prispevke sredstev, ustvarjenih s strani posameznih organizacijskih enot, podružnic, produktov in komitentov. Slednjo nalogo dobro opravlja sistem notranjih prenosnih cen, ki je tudi glavni predmet diplomskega dela.

V nadaljevanju je predstavljen sistem notranjih prenosnih cen, ki je vse pogosteje uporabljen sistem za izračunavanje donosnosti banke kot celote, njenih produktov ter posameznih organizacijskih enot.

4 NOTRANJE PRENOSNE CENE V BANKI

Glavni predmet poglavja je sistem notranjih prenosnih cen v banki in določanje teh s pomočjo medbančnih tržnih obrestnih mer ali t. i. referenčnih obrestnih mer. Poglavje se zaključi s predstavitvijo in prikazom enostavnih primerov v praksi najpogosteje uporabljenih metod notranjih prenosnih cen.

4.1 Sistem notranjih prenosnih cen

Vse močnejša konkurenca tako na svetovnem kot tudi na domačem finančnem trgu sili poslovne banke k vse večjemu spremljanju donosnosti in tveganja poslovanja banke. V želji povečanja vrednosti banke, vloženega kapitala in tržnega deleža ter maksimiranja dobička mora vodstvo banke vedeti, kje in kako se ustvarja dobiček tako na ravni celotne organizacije, kot tudi po posameznih organizacijskih enotah, proizvodih in komitentih. Pri spremljanju donosnosti in uspešnosti poslovanja banke se znotraj banke uvajajo različne metode in kazalci merjenja donosnosti, med katerimi so najpomembnejši donos na kapital (ang. Return on equity, ROE), donos na sredstva (ang. Return on assets, ROA), metode tveganju prilagojenega dobička na kapital (ang. Risk Adjusted Return on Capital, RAROC), ekonomska dodana vrednost (ang. Economic added value, EVA) itd. Inovativni ukrepi imajo skupno izhodišče, in sicer koncept ekonomskega dobička v nasprotju z računovodskim dobičkom. Pri vodenju poslovanja in sprejemanju investicijskih odločitev se vključuje načelo oportunitetnih stroškov kapitala (Podbevšek, 2003, str. 31). Zniževanje obrestnih marž, hitre in hkrati utemeljene poslovne odločitve in prilagajanje dogajanja na finančnem trgu so glavne konkurenčne prednosti. Hitre in razsodne ukrepe je banka zmožna sprejemati le pod pogojem, da je na področju organizacije procesa dela organizirana tako, da ima omogočeno transparentno poslovanje. Slednje je možno doseči z uvedbo notranjih prenosnih cen, ki pripomorejo k boljšemu vodenju in pridobivanju informacij, nenazadnje pa zagotavljajo učinkovit nadzor nad tveganjem spremembe obrestne mere. Za banko je ključnega pomena, da lahko v vsakem trenutku ugotovi svojo izpostavljenost tveganju spremembe obrestne mere in omogoči prenesti to tveganje iz poslovnih enot v banki v oddelek za alokacijo finančnih tokov (Asset liability management, ALM), saj je v skladu s strateškimi smernicami Sektor zakladništva, ki deluje znotraj ALM-ja, odgovoren za uravnavanje tveganja spremembe obrestne mere na način, ki banki zagotavlja varno poslovanje. Odločitve o ceni virov in donosu naložb so za banko gotovo med najpomembnejšimi determinantami ugotavljanja donosnosti ne le banke kot celote, pač pa tudi njenih delov ter tudi bančnih storitev in razmerij s strankami. Da bi določili učinkovitost posameznega segmenta poslovanja banke, je

potrebno postaviti določeno metodo alokacije prihodkov na tiste, ki za te naložbe zagotavljajo sredstva, in odhodkov na tiste, ki ta sredstva uporabljajo zato, da ustvarjajo prihodke. Ko želimo znotraj banke na eni strani izračunati vire neto porabnikov virov sredstev in na drugi strani priznati realne donose tistih, ki jih ustvarjajo, moramo uporabiti metodo, ki nam ta notranji izračun omogoča – tj. *metoda notranjih prenosnih cen*. Omogoča nam razdelitev obrestnih prihodkov in odhodkov med posameznimi deli banke oziroma prerazdelitev tistega dela finančnega rezultata banke, ki mu rečemo obrestna marža. Metodo notranje prenosne cene bi lahko, kot je zaslediti v različni literaturi, z drugim terminom poimenovali tudi metoda oportunitetne obrestne mere oziroma tržne obrestne mere (Market Interest Method, MIM). Slednja temelji na načelu oportunitetnih stroškov, ki predpostavlja, da ima vsaka banka možnost izbire sklenitve in izpolnitve transakcije s komitentom (npr. odobritev kredita ali sprejem depozita) ali investicijske transakcije oziroma refinanciranja na medbančnem trgu. Osnova analize donosnosti posamezne poslovne transakcije je netvegana obrestna mera za enako obrestno obdobje. Metoda tržne obrestne mere tako eliminira obrestno tveganje iz posla s komitenti (Podbevšek, 2003, str. 32).

Pri uporabi notranjih prenosnih cen kot sredstva za merjenje uspešnosti banke kot celote in njenih produktov je bistvenega pomena, da le-te spodbujajo donosnost poslovanja na vseh nivojih, saj v nasprotnem primeru uporaba notranjih prenosnih cen ne doseže želenega učinka in rezultatov.

V nadaljevanju so predstavljeni določanje in različne metode notranjih prenosnih cen, ki so na voljo poslovnim bankam za izračun učinkovitosti poslovanja banke.

4.2 Določanje notranjih prenosnih cen

Notranjo prenosno ceno bi lahko poimenovali tudi prenosno obrestno mero, saj je enaka dnevni tržni obrestni meri oziroma t. i. referenčni obrestni meri. Referenčna obrestna mera se dnevno določa na medbančnem trgu za različne valute po določenih ročnostih. Omenjene obrestne mere ali t. i. IBOR¹-ji se v metodologiji notranjih prenosnih cen uporabljajo za ročnosti do enega leta, medtem ko je osnova za določitev dolgoročnih referenčnih obrestnih mer (z ročnostjo nad enim letom) obrestna zamenjava (ang. Interest Rate Swap, IRS)². Za produkte z nespremenljivo obrestno mero se določi prenosna cena glede na končno zapadlost in ostane skozi celotno obdobje produkta nespremenjena. Drugače je pri produktih s spremenljivo obrestno mero, pri katerih se obrestna mera določi glede na obdobje ponovne določitve (repricing). V Prilogi 4 so prikazane vrednosti referenčnih obrestnih mer za dve naključno izbrani valuti, objavljeni na dan 4. januar 2008, in sicer ZIBOR (za valuto HRK) in SOFIBOR (za valuto BGN). V praksi se pogosto ne da določiti vrednosti notranje prenosne

---

¹Inter-bank Offered Rate, IBOR: obrestna mera, po kateri so banke pripravljene poslovati na medbančnem trgu. IBOR je indikator različnih ravni ponudb in povpraševanja na vseh finančnih trgih.

² Obrestne zamenjave so instrumenti, s katerimi preoblikujemo nespremenljive določene obrestne mere v variabilne (spremenljive) in dosežemo prilagoditev značilnosti svojih obveznosti značilnostim sredstev na aktivih oziroma spremenimo obrestne značilnosti denarnih tokov iz poslovanja.

cene na podlagi referenčnih obrestnih mer, saj nekaterih ročnosti pri določenih valutah ni oziroma niso določene. V takšnih primerih je potrebno izbrati obrestno mero iz drugih finančnih virov, ki najboljše nadomešča manjkajočo referenčno obrestno mero. V takem primeru lahko banke uporabljajo na primer objavljene obrestne mere za depozite fizičnim osebam ali pa določanje prenosnih cen s pomočjo linearne interpolacije (Interno gradivo izbrane banke). V Prilogi 1 je prikazano gibanje EURIBOR-ja, kjer je za ročnosti do enega leta uporabljen EURIBOR Act/360 v primerjavi z gibanjem EURIBOR-ja na denarnem trgu, ter za ročnosti od enega do 50 let obrestna zamenjava (IRS).

V nadaljevanju sta opisani sestava in določitev nekaterih glavnih referenčnih obrestnih mer, ki določajo vrednost večine notranjih prenosnih cen, saj je tudi glavni del ponudbe slovenskih in tujih bank odobren v teh referenčnih obrestnih merah.

4.2.1 EONIA (ang. Euro OverNight Index Average)

EONIA je medbančna obrestna mera za posojila za čez noč. Je efektivna obrestna mera, izračunana na podlagi tehtanega povprečja vseh nezavarovanih posojil čez noč na medbančnem denarnem trgu. Dnevno indeks izračunava Evropska centralna banka (ECB), podatke za izračun EONIE pa prispeva 48 najaktivnejših bank na denarnem trgu evroobmočja. Izbrane banke najkasneje do 18:30 po centralnem evropskem času posredujejo ECB celotni obseg (v mio €) in izračunano tehtano povprečje vseh nezavarovanih posojil na ta dan, zaokroženo na dve decimalni mesti. Po prenosu podatkov ECB izračuna efektivno obrestno mero na tri decimalna mesta natančno, izračunano na podlagi tehtanega povprečja vseh nezavarovanih posojil, in jo posreduje informacijskemu sistemu Reuters. EONIA je tako dnevno določena najkasneje med 18:45 in 19. uro po centralnem evropskem času (Bruselj) (Euribor®, 2007, Reuters). V Prilogi 5 je prikazano gibanje EONIE v zadnjih dveh letih, kjer je razvidno občutno povečanje njene vrednosti.

4.2.2 EURIBOR (ang. Euro Interbank Offered Rate)

Z uvedbo evra, 1. 1. 1999, kot enotne valute EU se je s strani evropskih bank pojavila potreba po uvedbi skupne medbančne referenčne obrestne mere za območje Ekonomske in monetarne unije (EMU). Medbančna referenčna obrestna mera je tako EURIBOR³, po kateri so prvovrstne banke znotraj monetarne unije pripravljene dati depozit drugi prvovrstni banki za določeno obdobje. EURIBOR je oblikovan s strani Evropske bančne federacije⁴ (European Banking Federation), ki predstavlja interese 4500 bank iz 24 držav članic EU, Islandije, Norveške in Švice. Banke, ki sodelujejo pri oblikovanju EURIBOR-ja, imajo znotraj evropskega denarnega trga najvišji obseg poslovanja. Metoda, ki se uporablja za izračun

---

³ EURIBOR je bil prvič objavljen 30. decembra 1998, ki je veljal za dan 4. januar 1999. Z uvedbo evra se je večina nacionalnih referenčnih obrestnih mer članic EU izenačila z novonastalo referenčno obrestno mero – EURIBOR.

⁴ Evropska bančna federacija je organizacija evropskega bančnega sektorja, ki je bila zasnovana že leta 1960 in predstavlja povezavo preko 4500 evropskih bank v 30 državah.

EURIBOR-ja, temelji na tisti, ki jo uporabljajo številne evropske dežele za svojo tekočo domačo referenčno obrestno mero. Reprezentančni vzorec prvovrstnih bank daje dnevne kotacije za 15 ročnosti, od ročnosti čez noč do 12 mesecev. Povprečna obrestna mera je izračunana po izločitvi najvišjih in najnižjih kotacij. Obrestne mere, ki jih posamezne banke posredujejo, se zaokrožijo na dve decimalni mesti in se izračunajo na osnovi dejanskih/360 dni. Podatki se morajo dostaviti najkasneje do 10:45 dopoldan po centralnem evropskem času (Bruselj). Med 10:45 in 11. uro dopoldan lahko banke še popravijo svoje kotacije, če je to potrebno. V istem časovnem obdobju se kotacije potrdijo ali korigirajo. Zabeležijo se tudi banke s seznama, ki niso ažurirale ali so navedle napačne podatke. Ob 11. uri dopoldan "Moneyline Telerate" izdela izračun EURIBOR-ja. Za vsako zapadlost se izloči oz. eliminira 15 % najvišjih in najnižjih vrednosti vseh zbranih podatkov (kotacij). Iz preostalih obrestnih mer se izračuna povprečje, ki je zaokroženo na tri decimalna mesta. EURIBOR-kotacija velja za valuto spot (T+2), pri čemer se za število dni v obdobju upošteva osnova dejansko/360 (Euribor®, 2007). V prilogi 2 so prikazane vrednosti EURIBOR-ja, objavljene na dan 4. januar 2008, z dnevom veljavnosti 8. januar 2008. V prilogi 6 je predstavljeno gibanje eno-, tri- in šest- mesečnega EURIBOR-ja, zanimivo je gibanje vrednosti slednjih v decembru 2007.

4.2.3 LIBOR (ang. London Interbank Offered Rate Index)

LIBOR spada med svetovno najpogosteje uporabljene referenčne obrestne mere za kratkoročne obrestne mere. LIBOR dnevno izračuna Združenje britanskih bank⁵ (British Bankers Association – BBA) in je obrestna mera, po kateri so si prvovrstne svetovne banke na londonskem medbančnem trgu pripravljene posojati sredstva v različnih valutah (USD, GBP, CAD, EUR, JPY, AUD, CHF, DKK, SEK, NZD) (BBA, 2007, Reuters).

Za vsako valuto British Bankers Association določi sodelujoče banke na osnovi ugleda banke, stopnje aktivnosti na londonskem trgu, strokovne usposobljenosti glede posamezne valute in kreditne bonitete. Sestav sodelujočih bank se pregleda najmanj enkrat letno. Za vsako valuto se določi najmanj osem bank, ki vsakodnevno oddajajo svoje ponudbe. Ponujene obrestne mere se ponudijo na najmanj dve in največ pet decimalnih mest, banke pa jih morajo sporočiti do 11. ure po londonskem času. LIBOR se izračuna kot povprečje dnevno ponujenih obrestnih mer za posamezne ročnosti. Ponudbe se razvrstijo po velikosti kotacij, nato se izloči 25 % najvišjih in 25 % najnižjih kotacij, iz preostalih pa se izračuna aritmetično povprečje. Število dni v obdobju se za večino valut razen britanskega funta (GBP) upošteva osnova dejansko/360 (za GBP se upošteva dejansko/365). LIBOR-kotacija se določi ob 11. uri po londonskem času in velja za valuto spot (T+2) za 15 različnih ročnosti do enega leta v različnih valutah. Do 11:30 so možni še popravki sodelujočih bank glede ponujenih obrestnih

---

⁵ BBA (British Bankers Association) je kratica za združenje bank, ki zajema vse banke, ki poslujejo na območju Velike Britanije. BBA je vodilna bančna in finančna organizacija in deluje v korist svojim članom v domačih in mednarodnih zadevah. BBA sestavlja 225 bank iz 60 držav, ki skupno skrbijo za celotne bančne in finančne storitve. Skupno upravljajo s 130 milijoni računov in sestavljajo največji mednarodni bančni center na svetu.

mer, do 12:00 pa so objavljene končne obrestne mere z vključenimi morebitnimi popravki (BBA, 2007, Reuters).

Najpomembnejši izvedeni finančni instrumenti, katerih obrestne mere so vezane na LIBOR, so evro-dolarske terminske pogodbe in obrestne zamenjave (IRS) (BBA, 2007, Reuters).

V spodnji tabeli so prikazani posamezni IBOR-ji za glavne valute po različnih ročnostih do enega leta. Osnove za navedene ročnosti so različne, odvisno od tega, katere ročnosti so pri določeni vrsti obrestnih mer na razpolago. Kot sem že omenila, se za ročnosti nad enim letom uporabljajo obrestne zamenjave (IRS) oziroma obrestne mere, ki so v tistem trenutku objavljene na mednarodnem denarnem trgu (Money Market). Če razložim dva primera: v tabeli ročnost ON (ang. over night) ali čez noč pomeni, da obrestna mera velja od danes čez noč, SW (ang. spot week) pa pomeni, da obrestna mera velja čez dva dni in traja en teden do ponovne cenitve (ang. repricing) (BBA, 2007, Reuters).

Tabela 1: Pregled posameznih valut po ročnostih

Valuta Ročnost	EUR	AUD	CAD	JPY	CHF	GBP	USD	DKK	NOK	SEK	CZK	HUF	PLN	SKK
ON	EONIA	1W	1W	1W	1W	1W	1W	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N
SW	SW	1W	1W	1W	1W	1W	1W	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N
1W	SW	1W	1W	1W	1W	1W	1W	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N
2W	2W	2W	2W	2W	2W	2W	2W	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N
3W	3W	3W	3W	3W	3W	3W	3W	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N	O/N
1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M	1M
2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M	2M
3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M	3M
4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M	4M
5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M	5M
6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M	6M
7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M	7M
8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M	8M
9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M	9M
10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M	10M
11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M	11M
1Y	12M	12M	12M	12M	12M	12M	12M	12M	12M	12M	12M	12M	12M	12M

Vir: Reuters, 2008; Lastni prikaz.

Kratice:

O/N ... veljavnost obrestne mere od danes čez noč

SW ... veljavnost obrestne mere čez dva dni in traja en teden

1W ... veljavnost obrestne mere od danes in traja en teden

1M ... veljavnost obrestne mere čez dva dni in traja en mesec

1Y ... veljavnost obrestne mere čez dva dni in traja eno leto

V Prilogi 3 so prikazane vrednosti LIBOR-ja po posameznih valutah na dan 4. januar 2008.

4.3 Metode notranjih prenosnih cen

Vsako poslovno področje deluje z vidika upravljanja z bilanco banke kot samostojni bilančni zaključeni del banke. Pri tem se banke soočajo s problemom neizravnosti bilančnih postavk, saj imajo na eni strani organizacijske enote, ki ustvarjajo dobiček, in na drugi strani organizacijske enote, ki ustvarjajo izgubo. Najbolj opazno neskladje med njimi, s katerim se ukvarja sistem transfernih obrestnih mer, je prav neskladje med obsegom denarja (virov), ki ga posamezen del banke zagotovi, in ceno, ki jo za to plača, ter denarja (naložb), ki ga ta del banke porabi, in donosom, ki ga s tem doseže (Karpe, 1998, str. 35).

Učinkovitost oziroma doprinos k skupnemu rezultatu banke se ugotavlja za naslednja poslovna področja (interno gradivo izbrane banke):

- poslovanje s prebivalstvom,
- poslovanje z gospodarstvom,
- poslovanje s finančnimi institucijami,
- poslovanje z javnim sektorjem,
- kapitalske naložbe banke,
- zakladništvo, ki upravlja z vrednostnimi papirji banke in odgovarja na likvidnost banke; področje, ki nastopa kot posrednik med posameznimi deli banke in zato nosi odgovornost za vse tržne rizike ter center, katerega bilanco stanja tvorijo nerazporejene postavke po področjih, ki se nanašajo na celotno banko.

S takšno razdelitvijo aktivnih poslov želi banka ugotoviti, na katerih komitentih največ zasluži in s katerimi storitvami.

Za ugotavljanje uspešnosti se je razvilo več metod notranjih prenosnih cen, ki se v različnih literaturah pojavljajo pod podobnimi imeni (Randall, 2004, str. 35; Karpe, 1998, str. 34–36; 1998a, str. 29–31; Nikolić, 2000, str. 24; Coffey, 2001, str. 48 itd.). Povzeto po različnih avtorjih lahko sistem notranjih prenosnih cen v bankah delimo v tri večje skupine: enostopenjski sistem notranjih prenosnih cen (*Single Pool Method*) ali sistem enovitega sklada, ki je najenostavnejša in od vseh metod najmanj učinkovita; sistem z več notranjimi prenosnimi cenami (*Multiple Pool Method*) ali sistem večplastnega sklada, ki je v primerjavi s prvo bolj kompleksen in zaradi tega tudi bolj učinkovit, saj bolje odseva dogajanje na denarnem trgu in s tem tudi merjenje uspešnosti. V obeh skupinah je sredstvom določena notranja prenosna cena, ki predstavlja osnovo za alokacijo prispevka k celotni marži banke. Obe omenjeni metodologiji spadata v t. i. metodologijo pooling, ki temelji na odprtosti internih bilanc, čemur so prilagojene baze podatkov, kar pomeni, da ne omogoča razdelitve na posamezne komponente oziroma proučevanja učinkovitosti vsakega posla oziroma komitenta posebej. Kot tretja oblika sistema notranjih prenosnih cen pa se pojavlja tudi nekoliko bolj zapletena in v praksi redko uporabljena metoda transakcijskih nespremenljivih prenosnih cen (Co-terminus Transfer Pricing Transaction Dependent Transfer Rates).

4.3.1 Enostopenjski sistem notranjih prenosnih cen (Single Pool Method)

Pri pristopu metod enovitega ali pa sestavljenega (ang. pooling) sklada so finančna sredstva razdeljena na eno ali več vnaprej določenih kategorij. Kriterijev, po katerih se finančna sredstva med seboj ločujejo, je več: valute, ročnost, kotacije⁶ itd. Enostopenjski sistem notranjih prenosnih cen je izmed vseh metod najenostavnejši. Bistvo te metode je določitev enotne prenosne (transferne) obrestne mere za vse presežke naložb nad viri sredstev pri neto porabnikih teh virov (znotraj banke) in uporaba iste obrestne mere za vse neto presežke virov nad naložbami teh pri neto zbirateljih virov sredstev (Karpe, 1998, str. 35).

Razlika med tako določeno notranjo prenosno ceno in dejansko doseženimi obrestnimi merami predstavlja pri pasivnih poslih depozitno maržo, pri aktivni poslih pa kreditno maržo, pri čemer je skupni izraz za obe vrsti omenjenih marž neto obrestna marža.

Uporaba te metode se priporoča le majhnim bankam, ki imajo stabilen vir finančnih sredstev z le nekaj skrbniki in uporabniki teh sredstev. Pri omenjeni metodi sta uporabljeni le dve notranji prenosni ceni, in sicer za devizna in evrska sredstva, pri čemer ena cena velja tako za terjatve kot tudi za obveznosti. Poleg tega velja ena prenosna cena tudi za vse ročnosti, devizna notranja prenosna cena pa tudi za vse valute.

V nadaljevanju je prikazan primer banke z dvema organizacijskima enotama, pri čemer je prva neto aktivna, druga pa neto pasivna.

Slika 2: Primer izračuna neto obrestnega prihodka za OE1 in OE2

OE1		Zakladnik	OE2	
Aktiva	Pasiva		Aktiva	Pasiva
1000	300	notranja prenosna cena = 4,5%	300	1000
	razlika = 700		700 = razlika	
1000	1000		1000	1000

Izkaz poslovnega izida:

<u>OE 1:</u>	obrestni prihodki	1000 x 6% = + 60
	obrestni odhodki	300 x 3% = - 9
	odhodek na transfer sredstev	700 x 4,5% = - 31,5
	neto obrestni prihodek	19,5

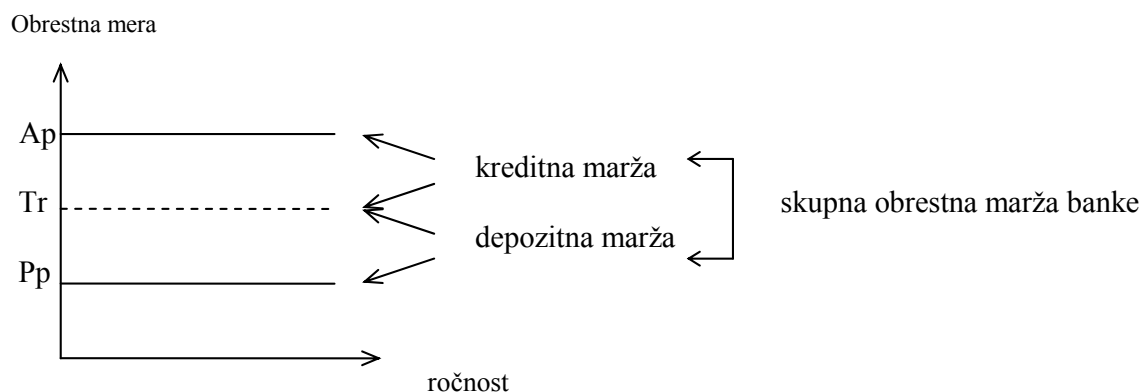
<u>OE 2:</u>	obrestni prihodki	300 x 6% = + 18
	obrestni odhodki	1000 x 3% = - 30
	prihodek na transfer sredstev	700 x 4,5% = + 31,5
	neto obrestni prihodek	19,5

Vir: Interno gradivo izbrane banke.

⁶ Banke delujejo na medbančnem in na maloprodajnem tržišču, dobiček ustvarjajo z nakupom deviz po nakupni (bid) ceni in s prodajo po prodajni (ask/offer) ceni – razlika se imenuje marža (spread).

V tem poenostavljenem primeru ima OE 2 več virov kot naložb sredstev, zato svoj presežek »posoja« v t. i. sklad sredstev (pool), ki se običajno oblikuje pri zakladniku. Iz omenjenega sklada OE 1 »črpa« sredstva in s tem pokriva svoj neto primanjkljaj virov sredstev. V praksi imamo več organizacijskih enot, ki v omenjen sklad nalagajo presežke, in na drugi strani več organizacijskih enot, ki iz njega črpajo sredstva. Glavna prednost uporabe ene prenosne cene je, da se sklad sredstev popolnoma izprazni in je končna bilanca stanja organizacijskih enot izravnana. Grafično bi lahko zgoraj opisani primer oblikovali, kot je prikazano na Sliki 3.

Slika 3: Grafični prikaz enostopenjskega sistema notranjih prenosnih cen

Ap ... povprečna dosežejna aktivna obrestna mera

Tr ... transferna obrestna mera

Pp ... povprečna dosežena pasivna obrestna mera

Vir: Karpe, 1998, str. 36.

Prednosti enostopenjskega sistema notranjih prenosnih cen (Randall, 2004, str. 35; Karpe, 1998, str. 34–36, 1998a, str. 29–31; Nikolić, 2000, str. 24; Coffey, 2001, str. 48 itd.):

- enostavna uporaba in njeno razumevanje,
- enostavnost nadgradnje,
- zadošča strateškim ciljem: daje informacijo o izpolnjevanju finančnega plana, zagotavlja primerljivost podatkov, učinkovito kontrolno orodje za področje finančnega in strateškega knjigovodstva.

Pomanjkljivosti enostopenjskega sistema notranjih prenosnih cen (Randall, 2004, str. 35; Karpe, 1998, str. 34–36, 1998a, str. 29–31; Nikolić, 2000, str. 24; Coffey, 2001, str. 48 itd.):

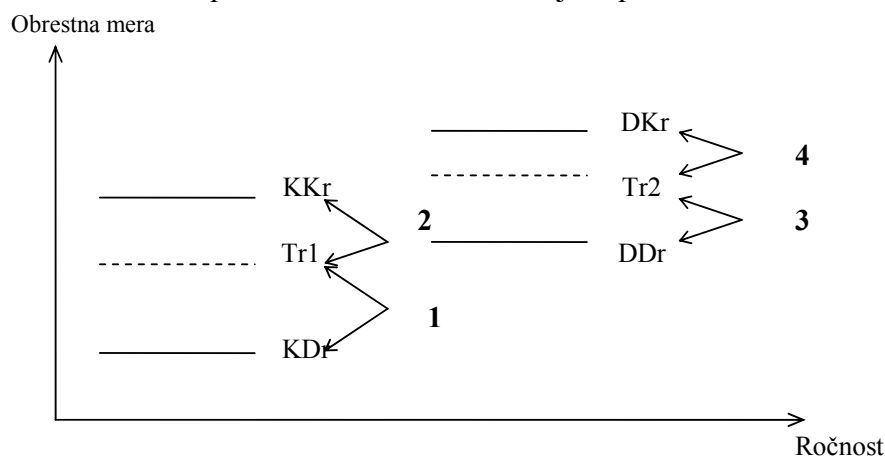
- ni ločitve med kreditnim tveganjem in tveganjem obrestnih mer,
- omogoča spodbudo za pridobivanje depozitnih sredstev ter omogoča zmanjšanje kreditov,
- ne stimulira zbiranja dolgoročnih virov,
- ne omogoča pravilnega izračuna učinkovitosti za ostala poslovna področja banke: uspešnost posameznih produktov, komitentov in banke kot celote.

4.3.2 Sistem z več notranjimi prenosnimi cenami (Multiple Pool Method)

Sistem z več notranjimi prenosnimi cenami predstavlja nadgradnjo zgoraj opisanega sistema, saj s svojo metodologijo omogoča izračun tudi tistih elementov, ki jih sistem z eno prenosno ceno ne more upoštevati. Večstopenjski sistem notranjih prenosnih cen pri svojem izračunu upošteva različnost karakteristik posamezne organizacijske enote, posameznega produkta in komitenta ter nenazadnje banke kot celote. Ne smemo pozabiti, da imajo produkti različno ročnost, različno cenovno strukturo in različno valuto, na drugi strani pa je potrebno upoštevati tudi različnost in specifičnost posameznih skupin komitentov. Da bi v tem integriranem procesu izmerili, kolikšen je prispevek posameznih poslovnih delov banke in njenih produktov, je potrebno vzpostaviti sistem več skupin notranjih prenosnih cen, ki so odvisne od ročnosti posameznih plasiranih naložb oziroma zbranih virov. Notranja prenosna cena je torej določena na podlagi ročnosti naložb oziroma plasmajev, kar pomeni, da so dolgoročnim sredstvom dodeljene dolgoročne notranje cene, medtem ko imajo kratkoročne dodeljene notranje prenosne cene na kratek rok. Pri določanju posameznih skupin notranjih prenosnih cen imamo dve možnosti, in sicer uporabo istočasnih tržnih obrestnih mer ali pa uporabo tržnih obrestnih mer, ki so veljavne v času sklenitve posla. Pri uporabi prve možnosti se lahko zmanjša vpliv odločitev s strani vodstva banke v času sklenitve posla.

Tudi v tem primeru lahko oblikujemo grafični prikaz uporabe in oblikovanja več prenosnih cen, ki pa je, kot sem že omenila, v primerjavi s prehodnim nekoliko bolj zapleten.

Slika 4: Grafični prikaz sistema z več notranjimi prenosnimi cenami

- DKr ... dejanska obrestna mera za dolgoročni kredit
- KKr ... dejanska obrestna mera za kratkoročni kredit
- DDr ... dejanska obrestna mera za dolgoročni depozit
- KDr ... dejanska obrestna mera za kratkoročni depozit
- Tr1 ... transferna obrestna mera za kratkoročna sredstva / naložbe
- Tr2 ... transferna obrestna mera za dolgoročna sredstva / naložbe
- 1 ... depozitna marža za kratkoročne depozite
- 2 ... kreditna marža za kratkoročne kredite
- 3 ... depozitna marža za dolgoročne depozite
- 4 ... kreditna marža za dolgoročne kredite
- Tr1 – Tr2 ... transferna marža

Vir: Karpe, 1998, str. 36.

Predstavljeni glavni metodologiji določanja notranjih prenosnih cen sta hkrati tudi najbolj uporabljeni metodi določanja le-teh v bančnem sektorju. Odločitev, katero metodo bo uporabilo določeno podjetje ali banka, pa je seveda odvisna od razpoložljivosti informacij in dostopnosti tehnologije, smiselnosti uporabe ter razumevanja in sprejemanja metodologije s strani uporabnikov ter nadaljnjega obdelovanja dobljenih rezultatov. Skozi spoznavanje problematike in ugotavljanja prispevkov posameznih delov banke in njenih produktov je predstavljeni model bistvenega pomena pri vodenju banke in v obračunskih kalkulacijah.

4.3.3 Metoda transakcijsko nespremenljivih notranjih prenosnih cen

Bistvo te metode je izračun obrestne marže za vsako transakcijo posebej, kar pomeni, da se ji določi prenosna cena v trenutku, ko je transakcija nastopila, in ostane enaka skozi celotno obdobje trajanja transakcije, razen v primeru, ko je vnaprej določeno obdobje ponovne cenitve (repricing). Kot osnova se jemljejo tržne referenčne krivulje donosov (npr. donosi zakladnih menic, medbančna referenčna obrestna mera itd.). Glavna značilnost te metode pa je določitev ročnosti oziroma trajanja posla ob sami sklenitvi posla (Nikolič, 2000, str. 29; Randall, 2004, str. 35).

Prednosti metode transakcijsko nespremenljivih prenosnih cen (Randall, 2004, str. 35; Karpe, 1998, str. 34–36, 1998a, str. 29–31; Nikolič, 2000, str. 24; Coffey, 2001, str. 48 itd.):

- natančno opredeljuje odgovornosti organizacijske enote, kar omogoča ločitev med kreditnim in obrestnim tveganjem, saj se v tem primeru celotno kreditno tveganje prenese na organizacijsko enoto – posledično lahko banka (točneje zakladništvo) lažje obvladuje obrestno tveganje,
- uporabnost z vidika odločitev o višini maže,
- merjenje in motiviranost za dolgoročno poslovanje.

Pomanjkljivosti metode transakcijsko nespremenljivih prenosnih cen (Randall, 2004, str. 35; Karpe, 1998, str. 34–36, 1998a, str. 29–31; Nikolič, 2000, str. 24; Coffey, 2001, str. 48 itd.):

- zahtevna in draga tehnološka podpora, saj je potrebno spremljati vse sklenjene transakcije skozi celotno obdobje trajanja,
- visoka stopnja kompleksnosti razumevanja.

Notranje prenosne cene omogočajo:

- izboljšati in nadzirati donosnost premoženja banke,
- bankam identificirati bolj donosne produkte, komitente in poslovne dele banke,
- zmanjšati oz. umakniti tveganja spremembe obrestnih mer s posameznih organizacijskih enot banke in njenih podružnic na ALM,
- podatke za nadzor nad obrestnim tveganjem na ravni celotne banke,
- določiti ceno denarja, ki bo že na začetku omogočala vsaki organizacijski enoti izračun svojih stroškov in svojega rezultata.

Notranje prenosne cene so torej cene, ki se uporabljajo pri obračunu transakcij znotraj banke in predstavljajo ceno za najem oziroma plasma organizacijskih enot zakladništvu, hkrati pa predstavljajo tudi osnovo za izračun končne eksterne oziroma komercialne cene (tj. aktivne in pasivne obrestne mere). Notranje prenosne cene so praviloma postavljene po načelu oportunitetne obrestne mere alternativne negativne naložbe, zato se uporabljajo tudi za izračun donosa na kapital (ang. Return on Equity, ROE), tveganju prilagojenega donosa na kapital (Risk Adjusted Return on Capital, RAROC) itd.

Mnenja, katero metodo notranjih prenosnih cen naj posamezne banke uporabijo, so različna. Teorija se za male in srednje velike banke nagiba k uporabi enostopenjskega sistema notranjih prenosnih cen, medtem ko bi bilo po mnenju nekaterih ekonomistov, med drugim tudi Randalla (2004, str. 35): »najbolj optimalna enostavna oblika sistema z več notranjimi prenosnimi cenami, saj je dovolj uporabna in učinkovita. Na drugi strani je za velike banke priporočljiva uporaba metode transakcijsko nespremenljivih prenosnih cen, s predpogojem, da vsaj začasno najdejo vse pomembnejše prednosti in koristi znotraj enostavnejše metode.«

V nadaljevanju je predstavljen način ugotavljanja donosnosti in učinkovitosti organizacijskih enot s pomočjo uporabe notranjih prenosnih cen.

4.4 Ugotavljanje uspešnosti s pomočjo notranjih prenosnih cen

V zadnjem času je v poslovanju bank zaslediti trend, kjer je donosnost banke bolj pomemben indikator uspešnosti kot pa njena rast. Z vse večjo konkurenčnostjo na bančnem trgu, ki se je v zadnjih letih močno povečala tudi na slovenskem bančnem trgu, rast bank ne odraža več prave slike uspešnosti bank, pač pa to počne njihova uspešnost. Obrestni prihodki in odhodki še vedno spadajo med najpomembnejše kazalnike poslovnega izida bank, zato so ključnega pomena ravno informacije o ceni, ki jo banka plačuje za pridobljena sredstva in zaračunava za posojila ter druge denarne naložbe (Nikolič, 2000, str. 11). V svojih začetkih se je namreč proučevanje učinkovitosti bank in finančnih institucij nasploh osredotočalo izključno na stroškovne vidike učinkovitosti, pri čemer sta se v osnovi oblikovali dve pomembni smeri proučevanja: prva, enostavnejša, ki temelji na uporabi računovodsko-finančnih kazalcev, ter druga, nekoliko bolj kompleksna, ki temelji na ocenjevanju stroškovnih funkcij in merjenju stroškovne učinkovitosti s pomočjo teh funkcij (Košak, 2000, str. 7). Za oblikovanje koristne informacije, ki omogoča učinkovito upravljanje kapitala banke in ostalih virov financiranja, mora banka uporabljati sodobne metodološke pristope ugotavljanja, spremljanja in načrtovanja tveganju prilagojene uspešnosti poslovanja.

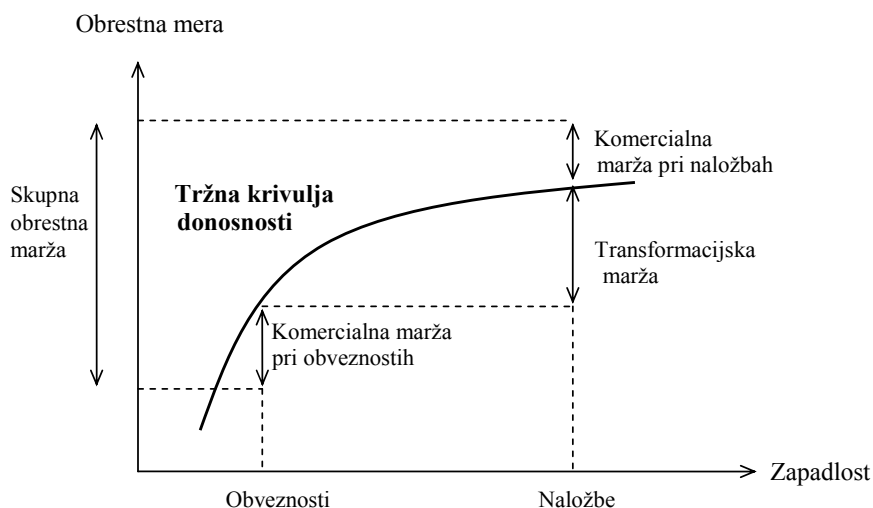
Z razvojem bančnega poslovanja so se razvijali tudi kazalniki uspešnosti in učinkovitosti bančnega poslovanja, pri čemer pa je potrebno biti še posebno pozoren, saj ima vsak kazalec svoje specifičnosti in je namenjen merjenju določene učinkovitosti v banki.

Med najpogostejše uporabljene in po mnenju strokovnjakov tudi najbolj učinkovite kazalce spadajo:

- neto obrestna marža,
- neto neobrestna marža,
- neto obrestni prihodek,
- neto marža bančnega poslovanja,
- ROA, ROE, RAROC itd.

Pri izračunu cene produktov, ki se obrestujejo, je potrebno upoštevati več postavk, pri čemer ima glavno vlogo *obrestna marža*. Banka kot finančni posrednik sprejema vloge in daje posojila. Obrestna mera, ki jo plačuje za vloge, je nižja od obrestne mere, ki jo dobiva za posojila. Razlika v obrestni meri za posojila in v obrestni meri za vloge je razmik v obrestnih merah. Učinkovitost bančnega finančnega posredništva se izraža z velikostjo tega razmika, ki je podoben razliki med ceno, po kateri posredniki pri trgovanju z vrednostnimi papirji prodajajo te papirje, in ceno, po kateri jih kupujejo (»bid-ask spread«). Bančna obrestna marža (neto prejete obresti v odstotku glede na bančna donosna aktiva) nam pove, koliko ostane banki (v odstotku, glede na njena donosna aktiva), ko ta od prejetih obresti za posojila odšteje obresti, ki jih plača za vloge ali sredstva (Ribnikar, 1996, str. 58–60).

Slika 5: Prikaz tržne krivulje donosnosti in sestava skupne obrestne marže

Vir: Interno gradivo izbrane banke.

Na grafu je prikazana medbančna krivulja donosnosti, ki predstavlja osnovo za postavitve notranjih prenosnih cen. Notranja prenosna cena prispeva k izračunu neto obrestne marže banke na nivoju posamezne organizacijske enote, posameznega produkta in komitenta. Nosilec odločitev mora v trenutku sklepanja poslov oziroma drugih poslovnih odločitev imeti na voljo vse informacije, ki mu bodo omogočile vpogled v celoten prispevek k donosu banke. Slednje je ključnega pomena, saj mora obrestna marža kriti strošek regulatornega kapitala, strošek tveganj, neposredne stroške in ustrezen del posredniških stroškov ter nenazadnje banki zagotoviti želeni dobiček oziroma donos na lastniški kapital. Razlika med notranjo in zunanjo

ceno za isti posel je komercialna marža, ki je relativno stabilna, kar pa ne velja za transformacijsko maržo, saj se slednja spreminja in lahko ob določenih premikih krivulje donosnosti postane celo negativna.

4.5 Primer izračuna uspešnosti po metodi ene notranje prenosne cene

Za metodo notranjih prenosnih cen z eno prenosno ceno je bistveno, da imamo eno prenosno ceno za vse presežke virov sredstev nad naložbami (neto zbiratelji sredstev) na eni strani in za vse presežke naložb nad viri sredstev (neto porabniki sredstev) na drugi strani. Pri tem velja, da je notranja prenosna cena enaka obrestni meri, po kateri se ji prizna interni donos za primanjkljaj naložb oziroma se ji prizna interno izposojlo sredstev za primanjkljaj sredstev.

Poleg vpliva notranjih prenosnih cen na izračun omenjenih kazalnikov poslovnega izida pa imajo te velik pomen tudi pri izračunu kazalnikov izkaza poslovnega izida. V praksi je ta izračun sicer izredno zapleten in je zanj potrebna posebna tehnološko zahtevna in draga programska oprema, vendar pa se v teoriji že pojavljajo načini za uspešen izračun omenjenih kazalnikov. Glavna dilema, ki se pojavlja v praksi, je ravno v izračunu donosnosti po posameznih komponentah. Težko je na primer izračunati donosnost posameznega produkta ali komitenta banke in v nadaljevanju njegov delež v skupnem dobičku banke. George Thomas (2006) je na tem mestu podal primer vloge notranjih prenosnih cen v izračunu obrestne marže posameznega proizvoda, ki ga opredeli kot pomemben dejavnik v končnem izračunu kazalnika RAROC.

Primer:

Primer popolnoma poenostavimo in predpostavimo, da ima banka 2-letno potrdilo o vlogi z nespremenljivo obrestno mero, ki je enakovredno 2-letnemu blagajniškemu zapisu (BZ) minus 25 bazičnih točk (b. t.), kar v našem primeru predstavlja notranjo prenosno ceno. Na drugi strani pa imamo odobreno posojilo z ročnostjo dveh let z nespremenljivo obrestno mero, ki je enakovredno istemu 2-letnemu BZ plus 200 b. t. Marža banke bo v tem primeru izračunana kot razlika med obrestno mero posojila in obrestno mero vloge.

Aktiva: 2-letno posojilo = 2-letni BZ + 200 b.t.

Pasiva: Vezana vloga = 2 letni BZ - 25 b.t.

ITC = 2-letni blagajniški zapis +/- pribitek/odbitek

$$\begin{aligned}\text{Posojilo} &= (2\text{-letni BZ} + 200 \text{ b.t.}) - 2\text{-letni BZ} \\ &= 200 \text{ b.t.}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{Vloga} &= 2\text{-letni BZ} - (2\text{-letni BZ} - 25 \text{ b.t.}) \\ &= 25 \text{ b.t.}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{Marža banke} &= (2\text{-letni BZ} + 200 \text{ b.t.}) - (2\text{-letni BZ} - 25 \text{ b.t.}) \\ &= 200 + 25 = \underline{\underline{225 \text{ b.t.}}}\end{aligned}$$

Thomas (2006) je na zgornjem primeru navedel dve pglavitni lastnosti proučevanega modela notranjih prenosnih cen in njegove vloge pri določanju ključnih kazalnikov izkaza poslovnega izida:

1. Če strnemo, nam predstavljeni primer prikaže, da nam kreditni produkt prinese 200 b. t., medtem ko nam depozitni produkt prinese 25 b. t. Skupno je banka pridobila obrestno maržo v višini 225 b. t. Pri tem smo dobili možnost izračunavanja donosnosti po posameznih bančnih produktih, kar je že eden izmed potrebnih elementov pri izračunavanju kazalnika RAROC.
2. Z izračunavanjem donosnosti posameznih produktov lahko banka med seboj primerja vse produkte, ki prispevajo k skupni marži po posameznih istovrstnih skupinah. S tem lahko banka določi, ali obstaja kakšen produkt, ki izstopa (prispeva več ali manj) kot istovrstna skupina proizvodov oziroma ali se določeni proizvodi med seboj podpirajo.

5 PRIMER UPORABE NOTRANJIH PRENOSNIH CEN V IZBRANI SLOVENSKI BANKI

V izbrani slovenski banki so projekt notranjih prenosnih cen oblikovali v več fazah, kjer je bila v prvi fazi oblikovana metodologija določanja notranjih prenosnih cen in njihova uporaba v podatkovnem skladišču za izračunavanje dosežene obrestne marže. Metodologija se je z razvojem prve faze postopoma nadgrajevala in usklajevala z ostalimi poslovnimi centri. Na osnovi zadanih smernic projekta se je postopoma oblikovala nova metodologija določanja notranjih prenosnih cen, ki temelji na oblikovanju notranjih prenosnih na osnovi tržnih obrestnih mer. Glavni namen nove metodologije je bil predvsem v ugotavljanju in spremljanju donosnosti poslovnih enot ter določanju komercialnih obrestnih mer na podlagi notranjih prenosnih cen.

Obrestni prihodki in odhodki se v bančnih izkazih pojavljajo kot najpomembnejše postavke, ki vrednostno najbolj vplivajo na finančni rezultat. Iz tega sledi, da so odločitve glede višine cene virov in naložb ena izmed ključnih determinant pri ugotavljanju uspešnosti banke. Izbrana banka je merjenje uspešnosti organizacijskih enot uvedla že leta 1994, z letom 1998 pa se je z uvedbo pilotskega modela začelo tudi obračunavanje temeljnih področji dejavnosti banke in znotraj njih pglavitnih skupin storitev. Prva faza uvedbe merjenja uspešnosti organizacijskih enot je bila določena z metodologijo notranjih prenosnih cen, ki je vseboval le dve prenosni ceni, tj. za domačo in devizno valuto. Uporabljena metodologija se je kljub svoji enostavnosti izkazala za uspešno, vendar sčasoma nekoliko pomanjkljivo. Da bi v izračun uspešnosti banke in njenih posameznih delov vključili še prispevek dodatnih kazalcev (komitenti, storitve itd.), ki imajo prav tako pomemben prispevek k uspešnosti banke kot celote, se je obstoječa metodologija nadgradila z uporabo več notranjih prenosnih cen (multiplih).

V nadaljevanju bom predstavila uvedbo in primer metodologije dveh notranjih prenosnih cen ter njihovo nadgradnjo v obliki multiplih notranjih prenosnih cen, ki pa za enkrat ostajajo le kot vzporedna metoda v izračunu uspešnosti banke, organizacijskih enot, komitentov in posameznih storitev.

5.1 Začetki uvedbe sistema notranjih prenosnih cen

Začetek uporabe notranjih prenosnih cen se je v banki pričel že leta 1998, ko je bil za izračun donosnosti uporabljen model firme Deltotte & Touche, ki naj bi dal odgovor, kateri produkti so za banko bolj donosni in kateri manj. S pomočjo omenjenega modela bi bila olajšana in hkrati izboljšana pomoč vodstva pri sprejemanju strateških odločitev. Model je deloval na predpostavki, da vsako poslovno področje deluje kot bilančno zaključeni samostojni del banke, sproti pa se za vsako bilančno postavko, tako v aktivih kot v pasivi, preverja dosežena obrestna mera s prenosno. Pri tem se ugotavlja obrestna marža vsake bilančne postavke, ki pomnožena s povprečnim stanjem, pomeni dosežen neto obrestni prihodek. Neto obrestni prihodek področja je tako vsota neto obrestnih prihodkov, doseženih na vsaki postavki njegove bilance stanja (interna gradiva izbrane banke).

5.1.1 Izračun notranje prenosne cene za domačo valuto

5.1.1.1 Tolarska notranja prenosna cena – stara metodologija

Model je uporabljal tri prenosne cene za tolarstva glede na njihovo ročnost, in sicer od enega meseca do enega leta, ter za dolgoročna sredstva; za devizna sredstva pa sta bili določeni dve notranji prenosni ceni, ena za nemško marko (DEM) in ena za ameriški dolar (USD).

Z namenom doseganja večje transparentnosti ter približevanja tržnim razmeram je bila leta 2004 sprejeta sprememba metodologije izračuna tolarke prenosne cene. Po novem se je izvajal izračun ponderiranih obrestnih mer ločeno za vire in naložbe, kjer se je za referenčno obrestno mero jemal enomesečni SITIBOR oziroma cena drugega vira, ki je odražala tržno ceno sredstev. V spodnji tabeli je prikazana struktura virov sredstev in naložb, ki so služila kot podlaga za izračun tistih tolarških prenosnih cen, za katere ni bilo vnaprej določenih referenčnih obrestnih mer.

Tabela 2: Struktura virov sredstev in naložb kot podlaga za izračun notranjih prenosnih cen

VIRI SREDSTEV	NALOŽBE
Viri pri BS (posojila,časne prodaje deviz ...)	Naložbe v BS (blag.zapisi,časni nakupi deviz, OR)
Depoziti medbančnega trga	Depoziti medbančnega trga
Depoziti Ministrstva za Finance	Medbančni swapi
Medbančni swapi	Zakladne menice MF

Vir: Interno gradivo izbrane banke.

Izračun ponderiranih obrestnih mer se izvaja za posamezne ročnosti in po sklopih poslov, izračun skupne ponderirane obrestne mere pa se izvaja ločeno za vire in naložbe. Slednji se upoštevata kot osnova za izračun tolarske bančne prenosne cene. Prenosna cena se izračunava kot ponderirano povprečje prikazanih obrestnih mer, kjer se kot ponder jemlje stanje virov in naložb. Vzporedno s tem se je vzpostavila informacijska podpora, ki je omogočala pridobitev podatkov za izračun prenosne cene za mesec vnaprej in vrednotenje uspešnosti poslovanja organizacijskih enot banke. Spodaj je prikazan primer izračuna tolarske prenosne cene.

Tabela 3: Prikaz izračuna tolarske prenosne cene

	Stanje (v €)	Ponderirana OM
VIRI	425.903	7,51 %
NALOŽBE	229.433	9,57 %
Stanje OR pri BS	29.356	1,00
SKUPAJ	655.336	8,23 %

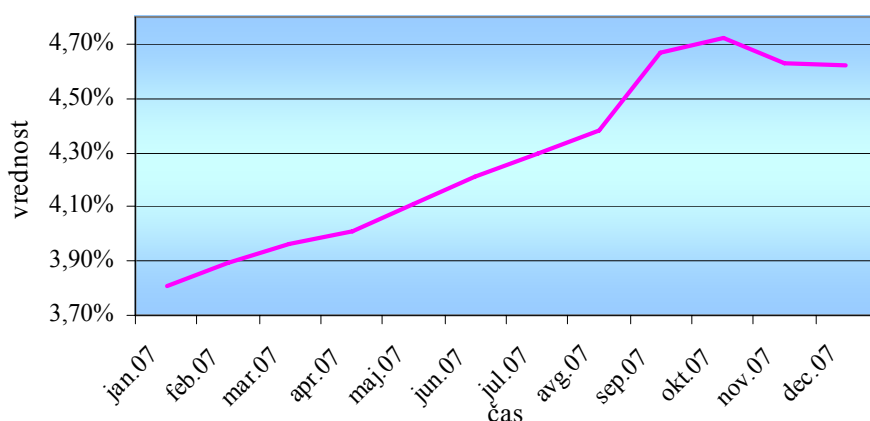
Osnova za izračun
tolarske prenosne
cene

Vir: Interno gradivo izbrane banke.

5.1.1.2 Nova notranja prenosna cena – evro

S prehodom na valuto evro, se je dosednji izračun notranjih prenosnih cen za domačo na podlagi tolarske valute ukinil, nadomestil pa ga je novi izračun na osnovi evra. Tako je dosedanja devizna notranja prenosna cena, od leta 2007, postala notranja prenosna cena v domači valuti, saj je bila po veljavni metodologiji osnova za njen izračun šestmesečni EURIBOR⁷, objavljen na trgu evra 20. koledarski dan v preteklem mesecu.

Slika 6: Gibanje notranjih prenosnih cen za domačo valuto v letu 2007

Vir: Interna gradiva izbrane banke; Reuters, 2008.

⁷ Povprečna ročnost deviznih virov, namenjena deviznemu kreditiranju nebančenag sektorja, znaša v povprečju 6 mesecev, zato se kot devizna transferna cena tržna obrestna mera sredstev z ročnostjo 6 mesecev.

5.1.2 *Izračun notranje prenosne cene za tujo valuto*

Vzporedno z uvedbo tolarske prenosne cene je banka za devizne posle uvedla tudi devizno prenosno ceno. V začetku se je uporabljala enotna devizna notranja prenosna cena za vse valute in za vse posle, pri čemer se je problem visokih stroškov financiranja kreditov nebančnega sektorja v banki reševal tako, da so enotam, ki so imele tovrstne naložbe, korigirali neto obrestni prihodek za razliko med prenosno ceno in ceno virov. Seveda se je tak sistem kmalu izkazal za zavajajočega, češ da je cena deviznih virov za kredite nebančnega sektorja nižja, kot je v resnici. Kot pri tolarskih prenosnih cenah je bila leta 2004 sprejeta tudi nova metodologija določanja devizne prenosne cene, kjer se je pri izračunu upoštevalo obrestne mere za šestmesečne medbančne depozite, objavljene na evrotrgu 20. v preteklem mesecu, in stanje deviznih depozitov po valutah pri tujih bankah. Obstoječa metodologija med drugim ni upoštevala dejstva, da je cena sredstev, ki jih banka lahko skladno z regulativo BS⁸ namenja kreditiranju nebančnega sektorja, višja od obrestne mere medbančnih depozitov, saj mora za ta namen banka najeti dolgoročna posojila pri bankah v tujini.

Za izračun donosnosti organizacijskih enot je potrebno imeti v podatkovni bazi poleg domače valute še notranjo prenosno ceno za tujo valuto. S preходом na evro je bila sprejeta korekcija metodologije izračuna devizne prenosne cene, in sicer se je kot osnova za izračun notranjih prenosnih cen v tuji valuti upoštevala valutna struktura poslovanja banke v tuji valuti na zadnji dan v preteklem mesecu ter šestmesečne notranje prenosne cene za medbančne depozite, objavljene 20. koledarski dan v preteklem mesecu, ki se uporabljajo tudi za določitev obrestnih mer za devizne depozite za pravne in fizične osebe v tekočem mesecu. Pri izračunu minimalne zahtevane obrestne mere za naložbe nebančnemu sektorju se devizni prenosni ceni dodajo še pribitki, ki predstavljajo povprečno ponderirano ceno najetih dolgoročnih deviznih sredstev pri bankah in sredstev najetih pri nebančnem sektorju. Predlagana devizna notranja prenosna cena se mesečno potrjuje na Odboru za upravljanje bilance banke, ki velja za naslednji mesec. V tabeli, ki sledi, je prikazan izračun notranje prenosne cene za tujo valuto za oktober 2007.

---

⁸ Regulativa BS namreč zahteva, da banka kar 80 % vseh deviznih virov, ki bodo zapadli v naslednjih 6 mesecih, plasira pri BS ali na medbančnem trgu v obliki deviznih likvidnih naložb, le preostali del deviznih sredstev lahko namenja deviznemu kreditiranju nebančnega sektorja (UL RS, št. 135/06).

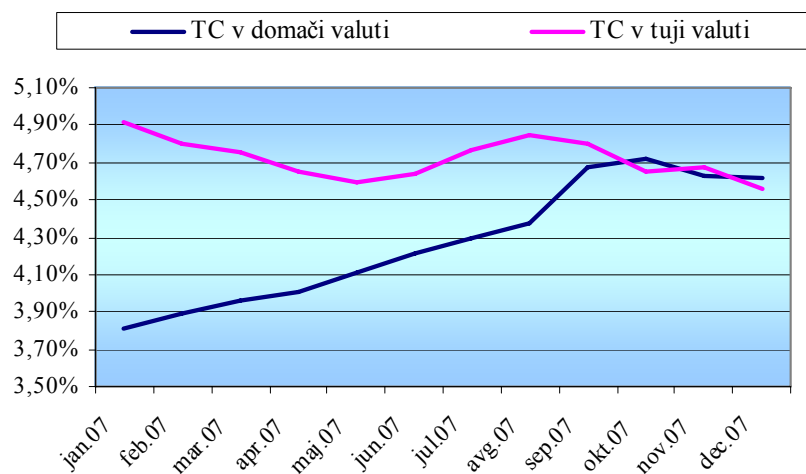
Tabela 4: Izračun notranje prenosne cene za tujo valuto (oktober 2007)

Ime valute	AKTIVA			6M ITC* za oktober 2007		PASIVA			6M ITC* za oktober 2007		povprečje
	31.8.2007	Struktura	Povpraševanje (ASK)			31.8.2007	Struktura	Ponudba (BID)			
	v 000 EUR					v 000 EUR					
2	3	4	5	6=4*5		7	8	9	10=8*9	11=(6+10)/2	
AUD	20.000	1,24	6,97	8,67		23.399	1,60	6,90	11,02		
CAD	49.780	3,10	5,01	15,52		49.573	3,38	4,95	16,74		
HRK	72.561	4,52	6,01	27,14		79.628	5,43	5,01	27,22		
CZK	27.996	1,74	3,64	6,34		28.144	1,92	3,57	6,85		
DKK	3.013	0,19	4,87	0,91		2.955	0,20	4,72	0,95		
HUF	7.541	0,47	7,48	3,51		7.402	0,51	7,33	3,70		
JPY	64.567	4,02	0,90	3,62		65.832	4,49	0,84	3,77		
NOK	2.850	0,18	5,64	1,00		2.489	0,17	5,49	0,93		
RUB	47	0,00	7,50	0,02		3	0,00	7,10	0,00		
SKK	436	0,03	4,34	0,12		27	0,00	4,19	0,01		
SEK	5.795	0,36	4,45	1,60		5.903	0,40	4,30	1,73		
CHF	350.213	21,79	2,85	62,11		352.067	24,02	2,79	67,02		
MKD	20.858	1,30	8,20	10,64		10.772	0,73	7,20	5,29		
GBP	61.810	3,85	6,31	24,27		61.843	4,22	6,24	26,33		
USD	722.979	44,99	5,07	228,09		737.602	50,32	5,01	252,12		
RSD	116.685	7,26	10,37	75,30		24.012	1,64	9,37	15,35		
BGN		0,00	5,55	0,00			0,00	5,15	0,00		
BAM	77.424	4,82	3,60	17,34		12.230	0,83	3,50	2,92		
PLN	2.484	0,15	5,25	0,81		1.828	0,12	5,10	0,64		
	1.607.039	100,00		487,02		1.465.709	100,00		442,60		
POVPREČNA za vse valute				4,87					4,43		4,65

* ITC izračunane na dan 21.09.2007 za oktober 2007

Vir: Interno gradivo izbrane banke.

Slika 7: Primerjava gibanja notranjih prenosnih cen (TC) v domači valuti v letu 2007

Vir: Interno gradivo izbrane banke; Reuters 2008.

5.2 Nov sistem multiplih notranjih prenosnih cen

Z letom 2006 je bil v izbrani banki, z namenom odprave ključnih pomanjkljivosti obstoječega sistema, uveden večstopenjski sistem notranjih prenosnih cen⁹. Glavna ideja novega sistema notranjih prenosnih cen je njihova nespremenljivost skozi celotno življenjsko obdobje sklenjenega posla (v primeru nespremenljive obrestne mere) oziroma se le-ta ponovno določi v primeru ponovne cenitve posla (v primeru spremenljive obrestne mere). Pri tem ostaja

⁹ Nova metoda je bila odobrena novembra 2005 na seji ALCA (Odbor za upravljanje in ravnanje z bilanco banke).

obrestni prihodek oziroma odhodek poslovnega dela banke enak skozi celotno obdobje sklenjenega posla in nanj ne vplivajo trenutne tržne razmere, s čimer je poslovnim enotam omogočeno, da ugotovijo višino svojega obrestnega zaslužka/izgube že ob sklenitvi posla.

Novi sistem notranjih prenosnih omogoča s strani zakladništva oblikovanje parov (ASK / BID) obrestnih mer za posamezne valute in ročnosti. Referenčne obrestne mere oziroma t. i. IBOR-ji so določeni le za stran ponudbe oziroma za prodajno ceno (ang. ASK / *offer* kotacija), medtem ko jih za povpraševanje oziroma za nakupno ceno (ang. BID kotacija) ni na voljo. Na tem mestu so v izbrani banki izračunali razmike (ang. *spread*) med prodajno in nakupno ceno (ASK-/BID-kotacije) obrestnih zamenjav oziroma med prodajno in nakupno ceno na mednarodnem denarnem trgu (Money market). Za ročnosti do enega leta se izračunajo razmiki med prodajno in nakupno ceno na denarnem trgu, za ročnosti nad enim letom pa se izračunajo razmiki na podlagi razlike med prodajno in nakupno ceno obrestnih zamenjav (IRS), ki ponujajo ročnosti tudi do petdeset let. V naslednjem koraku se izračuna povprečje dobljenih razmikov po posameznih valutah, ki se jih uporabi za določitev BID-vrednosti v sistemu notranjih prenosnih cen. V nadaljevanju je prikazan primer za valuto evro in za ključne ročnosti posebej za denarni trg, ki določa kratkoročne razmike, ter posebej za obrestne zamenjave, ki določajo dolgoročne razmike med nakupno in prodajno ceno.

Denarni trg - Money Market

	<i>Nakupna cena - BID</i>	<i>Prodajna cena - ASK</i>	
1M	4,1	4,2	razlika
2M	4,19	4,29	
3M	4,28	4,38	
6M	4,28	4,38	
9M	4,28	4,38	
12M	4,28	4,38	
Povprečje:			0,1 = SPREAD

Obrestne zamenjave - IRS

	<i>Nakupna cena - BID</i>	<i>Prodajna cena - ASK</i>	
2Y	3,948	3,968	razlika
3Y	3,944	3,964	
4Y	3,997	4,017	
5Y	4,069	4,089	
Povprečje:			0,02 = SPREAD

V Prilogi 7 je predstavljeno gibanje notranjih prenosnih cen po posameznih naključno izbranih valutah in po vseh ročnostih, veljavnih v mesecu januarju 2008.

Glede na to, da se za notranje prenosne cene uporabljajo medbančne referenčne obrestne mere, so se morale **ročnosti** notranjih prenosnih cen prilagoditi ročnostim, kot so določene v šifrantu Evropske centralne banke.

Tabela 5: Ročnosti notranjih prenosnih cen, prilagojene šifrantu ročnosti ECB

Opis ročnosti v šifrantu ECB	Ročnost notranjih prenosnih cen s strani zakladništva
Na vpogled	vpoglede vloge, čez noč
Čez noč	vpoglede vloge, čez noč
Do 7 dni	do 1 M
Nad 7 dni do 1 meseca	do 1 M
Nad 1 do 3 mesecev	1 M
Nad 3 do 6 mesecev	3 M
Nad 6 mesecev do 1 leta	9 M
Nad 1 letom do 2 let	1 L
Nad 2 leti do 3 let	2 L
Nad 3 leta do 4 let	3 L
Nad 4 leta do 5 let	4 L
Nad 5 let do 7 let	5 L
Nad 7 let do 10 let	7 L
Nad 10 let do 15 let	10 L
Nad 15 let do 20 let	10 L
Nad 20 let	10 L

Vir: Evropska centralna banka (ECB), 2007; Gradiva izbrane banke.

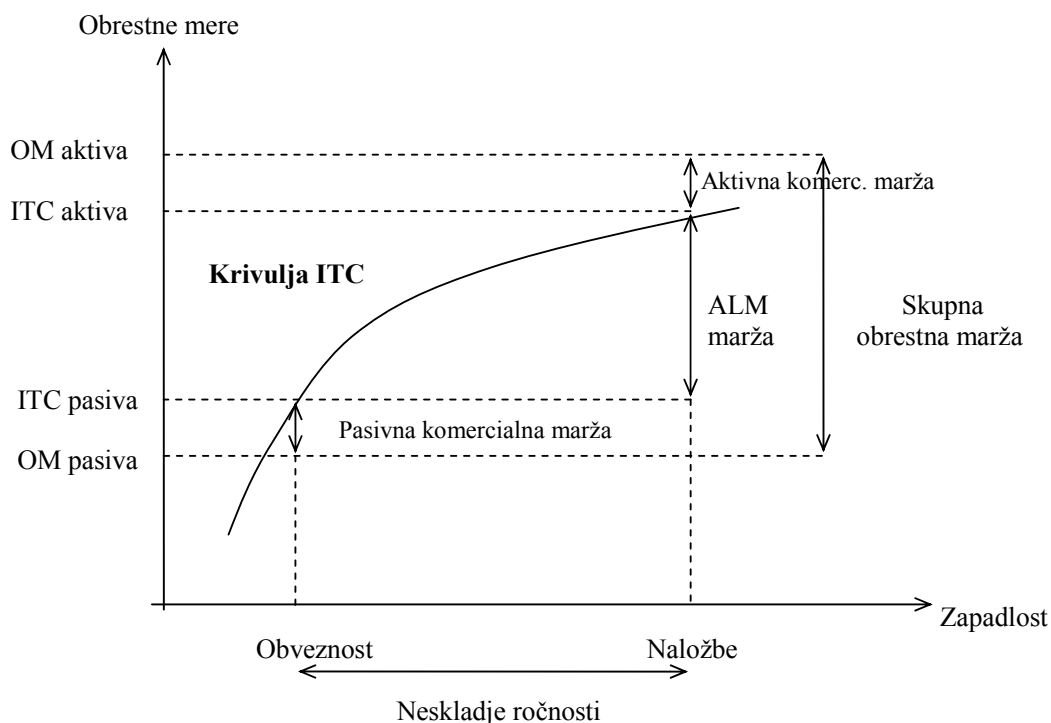
V primeru, da potrebnih ročnosti ali valut ni na voljo oziroma jih informacijski sistem ne omogoča, se podatki za mejne ročnosti določajo na podlagi linearne interpolacije med dvema razpoložljivima podatkom. Pri nekaterih valutah držav jugovzhodne Evrope¹⁰ zaradi nerazvitosti finančnega trga obrestnih mer za določene ročnosti ni na voljo ali pa so razpoložljive v zelo omejenem obsegu. V tem primeru se uporabijo približki objavljenih obrestnih mer za depozite nebančnega sektorja. Ker je v strukturi bilance banke zaenkrat poslov v teh valutah izredno malo, ti približki ne bodo imeli bistvenega vpliva na pravilnost izračuna obrestne marže. Tako dobljene in oblikovane notranje prenosne cene oblikujejo tržno krivuljo donosnosti posamezne valute, na podlagi katerih zakladništvo zapira obrestno izpostavljenost, ki izvira iz vseh sklenjenih poslov po vseh valutah in ročnostih v banki. Osnovna ideja novega sistema je nespremenljivost notranjih prenosnih cen skozi celotno življenjsko obdobje produkta (v primeru nespremenljive obrestne mere) oziroma se le-ta ponovno določi le za obdobje ponovne cenitve (v primeru spremenljive obrestne mere). Posledično ostaja obrestni prihodek oziroma odhodek poslovnega dela banke enak skozi celotno obdobje posla in ni odvisen od trenutnega nivoja obrestnih mer. Na ta način je poslovnim enotam omogočeno ugotavljanje svojega obrestnega zaslužka že ob sklenitvi posla.

¹⁰ Slaba razvitost finančnega sistema je trenutno najbolj prisotna v Srbiji, Bosni in Hercegovini ter Makedoniji. Za valute teh držav je težko pridobiti podatke o referenčnih obrestnih merah oziroma ne obstajajo.

Osnovo za postavitev notranjih prenosnih cen predstavlja tržna krivulja donosnosti kot medbančna krivulja donosnosti, kar je prikazano tudi na spodnji sliki.

Slika 8: Prikaz krivulje notranjih prenosnih cen (internih transfernih cen, ITC)

Vir: Interno gradivo izbrane banke.

Prerez potencialnih pglavitnih prednosti, ki jih za banko prinaša nov sistem notranjih prenosnih cen (internih transfernih cen, ITC):

- mesečno (v prihodnosti dnevno) oblikovanje ITC na osnovi tržnih pogojev, za vse valute, po tečajnici izbrane banke za nakup in prodajo deviz na računih pravnih oseb in za večje število ročnosti,
- pri večini valut je aktivna ITC določena na podlagi tržnih obrestnih mer – IBOR-jev oziroma IRS (interest rate swap), v primeru, da le-teh ni na voljo, se izračunajo s pomočjo linearne intrapolacije,
- oblikovanje ITC v parih za vsako valuto in ročnost – aktivne (ASK) in pasivne (BID) ITC,
- pasivna ITC je določena kot razlika med aktivno ITC in vnaprej določenim (izračunanim) razmikom,
- nespremenljivost ITC skozi celoten življenjski cikel posameznega proizvoda oziroma se le-ta ponovno določi le za obdobje ponovne cenitve (repricing),
- tekoče spremljanje obrestnih prihodkov in odhodkov posameznega posla in posledično ugotavljanje donosnosti posamezne organizacijske enote, vrste strank, produkta, valute itd.,
- omogoča informiranje komercialistov o tem, koliko so/bodo zaslužili s posameznim poslom,

- prenos tveganja spremembe obrestne mere in valutnega tveganja iz poslovnih enot na zakladništvo ter posledično prenos bremena zaslužka/izgube z naslova upravljanja z valutnim in obrestnim tveganjem na zakladništvo (ALM),
- predstavlja izhodišče oziroma potreben predpogoj za oblikovanje modela ROE in RAROC ter izračuna lastne cene,
- omogoča doseganje boljše izkoriščenosti kapitala in večje konkurenčnosti ter učinkovitejše oblikovanje poslovne strategije.

5.3 Notranje prenosne cene in merjenje donosnosti v izbrani banki

Notranje prenosne cene banki omogočajo meriti prispevek k neto obrestni marži banke tako na ravni posamezne organizacijske enote kot tudi na ravni posamezne storitve. Z obstoječim sistemom je možno izračunavanje, kar je bilo v banki že ustvarjenega. Tako nam izračuni prikažejo, katere organizacijske enote, produkti in komitenti so donosni in kateri niso.

5.3.1 Oblikovanje obrestnih mer s pomočjo notranjih prenosnih cen

Vzporedno z oblikovanjem notranjih prenosnih cen se v Sektorju zakladništva konec tekočega meseca oblikujejo tudi obrestne mere, ki veljajo za prihodnji mesec. Aktivna izhodiščna obrestna mera se oblikuje tako, da se referenčni obrestni meri prišteje pribitek, ki je sestavljen iz različnih pribitkov, marž in bonitet ter drugih tveganj, oblikovanih in določenih s strani poslovnega dela banke¹¹. Komercialist ima možnost izhodiščno aktivno obrestno mero zmanjšati za določen odbitek glede na posebno ponudbo in pooblastila, kjer se izoblikuje končna komercialna obrestna mera. Na drugi strani pa se pri oblikovanju izhodiščne pasivne obrestne mere za varčevanja in depozite referenčni obrestni meri odšteje odbitek, ki je ravno tako kot pri aktivni obrestni meri določen s strani poslovnega dela banke. Izhodiščni obrestni meri lahko komercialist glede na bonitete komitenta izhodiščno obrestno mero poveča za pribitek glede na posebno ponudbo in pooblastila.

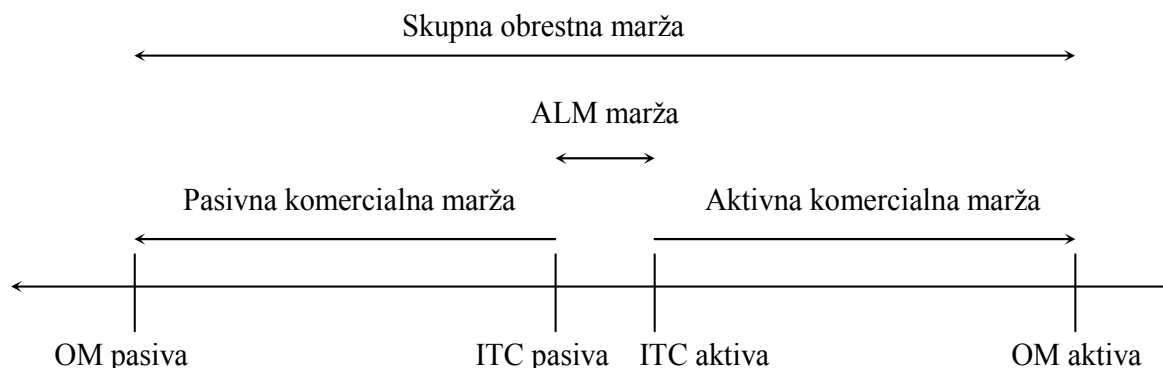
Pri tem notranja prenosna cena predstavlja mejo, preko katere komercialist ne sme sklepati poslov. Pasivna notranja prenosna cena predstavlja za komercialista zgornjo mejo, preko katere ne sme odobriti depozita komitentu. Na drugi strani aktivna notranja prenosna cena predstavlja najnižjo možno mejo odobritve kredita, pri čemer banka ne ustvari nobenega prihodka. Odobrene obrestne mere, ki so višje/nizje od lastne cene plasiranih/najetih sredstev, predstavljajo za banko ustvarjeno komercialno maržo. ALM-marža (transferna, transformacijska ali zakladniška marža) kaže na uspešnost s strani ALM, medtem ko komercialne marže kažejo na uspešnost poslovanja poslovnih delov banke, stranke ali produkta.

---

¹¹ Poslovni del banke v tem primeru predstavljajo Sektor za upravljanje bilance banke (SUBB), Odbor za cenovno politiko (OCP), Odbor za upravljanje bilance banke (ALCO), Sektor za upravljanje s tveganji (SUT) in Sektor za trgovanje s finančnimi instrumenti (STFI).

Spodaj je predstavljena struktura sestave obrestnih mer in skupne obrestne marže.

Slika 9: Struktura sestave obrestnih mer in skupne obrestne marže

Vir: Interno gradivo izbrane banke

Razlaga uporabljene terminologije:

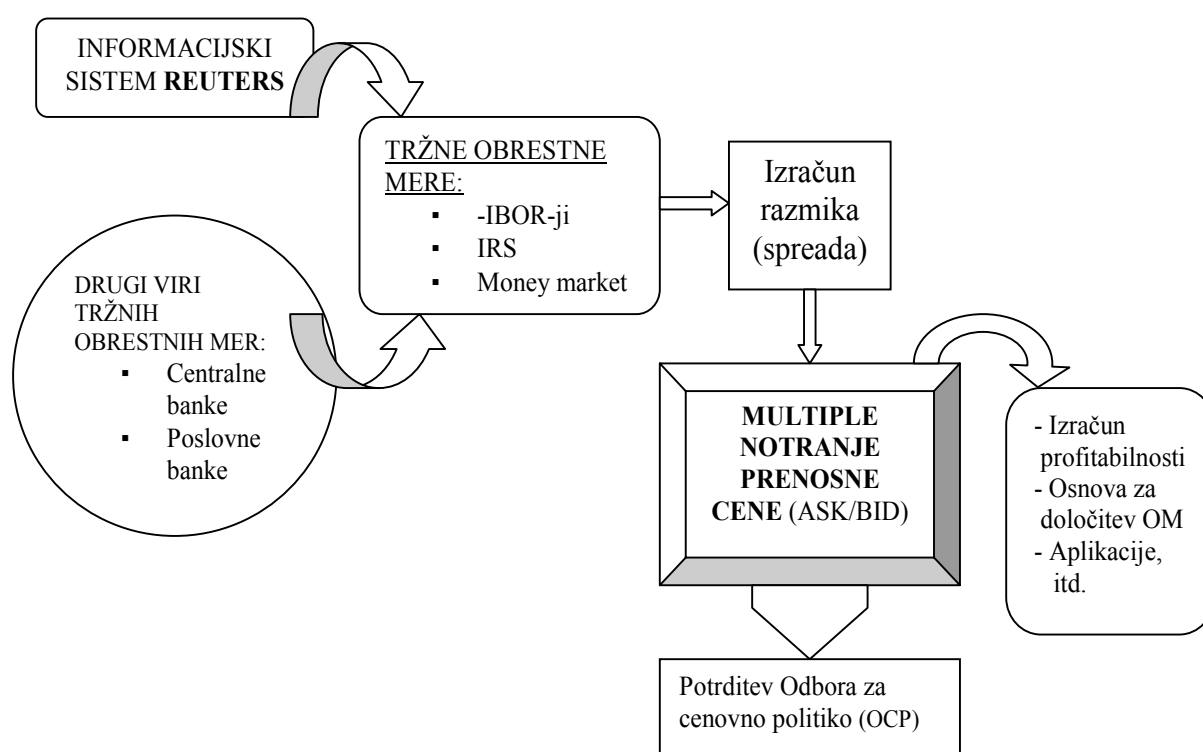
- **Aktivna/pasivna ITC:** izhodiščni ITC za aktivne in pasivne posle banke, določeni na podlagi predstavljene metodologije.
- **ALM-razmik:** razmik med aktivno in pasivno ITC, ki jo opredeli Sektor za upravljanje z bilanco banke in pomeni vir za kritje stroškov poslovanja z namenom zavarovanja tržnih tveganj in usklajevanja strukture bilance banke.
- **ALCO-pribitek/odbitek:** pribitek, ki ga lahko z namenom uravnavanja bilance banke za določene vrste virov ali naložb opredeli Odbor za upravljanje bilance banke ter tako stimulira porast ali znižanje te vrste virov ali naložb v bilanci banke.
- **Pribitki:** na aktivni strani so to pribitki, ki odražajo strošek kapitala posamezne vrste naložb, strošek kreditnega tveganja (bonitete) posla, ostale poslovne stroške, stroške dela in fiksne stroške (prostorov, el. energije ipd.); opredelitev pribitkov je naloga Sektorja kontrolinga v sodelovanju s poslovnim delom (Odbor za poslovno politiko).
- **Odbitki:** na pasivni strani ti odbitki odražajo strošek obvezne rezerve, ostale poslovne stroške, stroške dela in fiksne stroške: opredelitev odbitkov je naloga Sektorja kontrolinga v sodelovanju s poslovnim delom (OCP).
- **Lastna cena:** odraža minimalen zahtevan donos naložbe ali maksimalen možni strošek virov, ki zagotavlja kritje vseh stroškov določenega posla in še ne prinaša nobenega dobička.
- **Zahtevan donos:** odraža minimalno zahtevano obrestno maržo vsakega produkta, določen pa je na osnovi poslovnega plana in strateških usmeritev banke.
- **Komercialna marža:** odraža čisti dobiček poslovne mreže in je omejena le na eni strani, njen obseg pa je odvisen od komercialnih sposobnosti (Interno gradivo izbrane banke).

5.3.2 Izračunavanje donosnosti

Kljub stalnemu razvoju sistema notranjih prenosnih cen se v izbrani banki donosnost še vedno meri po obeh metodologijah, pri čemer se nova metodologija šele uvaja. Po stari metodologiji se še vedno uporablja enostopenjski sistem z dvema notranjima prenosnima cenama, medtem ko se sistem z več notranjimi prenosnimi cenami uporablja vzporedno.

Po predhodno že opisanem postopku izračuna notranjih prenosnih cen za domačo in tujo valuto, se dokončno oblikovane in sprejete notranje prenosne cene s strani Sektorja zakladništva dajo v potrditev na Kreditni odbor. V nadaljnjih postopkih se v Sektorju kontrolinga notranje prenosne cene vnesejo v podatkovno skladišče in v druge aplikacije za merjenje donosnosti. S pomočjo notranjih prenosnih cen se v naslednjih korakih razvija in izračunava donosnost.

Slika 10: Postopek oblikovanja notranjih prenosnih cen

Vir: Lastni prikaz.

Nova metodologija sistema več prenosnih cen omogoča izračun prispevka posameznega posla k skupni obrestni marži banke, in sicer v obliki :

- *povprečnega stanja* konec vsakega meseca,
- *obračunanih obresti*, ki se izračunajo kot zmnožek med povprečnim stanjem in obrestno mero,

- *skupno maržo banke*, ki predstavlja zmnožek razlike notranje prenosne cene in obrestne mere ter povprečnim stanjem, in
- *obrestno maržo ALM*, ki je izračunana kot zmnožek notranjih prenosnih cen in povprečnega stanja.

5.4 Pomanjkljivosti in nadaljnje možne izboljšave sistema notranjih prenosnih cen v izbrani banki

Bistvo določanja končnih (eksternih) obrestnih mer so notranje obrestne mere, saj ima vsak posel, ki se sklene s komitenti, znano in nespremenljivo notranjo prenosno ceno, komercialni del banke, neodvisno od drugih, pa določi končno ceno, ki jo plača komitent, in s tem si banka določi svojo komercialno maržo. Mnenja o smiselnosti in donosu sistema notranjih prenosnih cen k skupni učinkovitosti bančnega poslovanja so različna, tako na strani ekonomskih teoretikov kot tudi na strani izbrane banke. Dejstvo je, da se obravnavani sistem notranjih prenosnih cen v teoriji stalno razvija in izboljšuje, medtem ko ga je v praksi težje sprejeti, saj je v ozadju veliko ovir za njegovo popolno implementacijo. Glavna ovira pri mnogih bankah se pojavlja v obliki zahtevne tehnološke podpore, ki si jo večina bank še ne more zagotoviti.

V tako spremenljivem dogajanju na denarnem trgu, kot se je izkazalo v preteklem letu, so banke primorane svojo ponudbo prilagoditi obstoječim komitentom in hkrati privabiti nove. V izbrani banki so se v zadnjem času bolj usmerili v merjenje donosnosti posameznih komitentov in poslovnih segmentov kot pa samih storitev. Tako se posebne ponudbe, akcije in pooblastila oblikujejo za ciljne komitente in poslovne segmente. Notranja prenosna cena na tem mestu za enkrat uradno ostaja le kot merilo postavljanja končnih obrestnih mer.

Glavna pomanjkljivost trenutno uporabljenega sistema v izbrani banki se kaže v izračunu donosnosti, ki ga je možno izvesti le za preteklo obdobje in za vse že sklenjene posle. Sistem bi se moral oblikovati tako, da bi se izračunavala donosnost sočasno s sklenitvijo posla in bi trajala celotno obdobje posla, pri čemer bi komercialisti natančno vedeli, kako donosen bo njihov novo sklenjeni posel. Prav tako bi morali s pomočjo notranjih prenosnih cen opraviti analizo, kako hitro se ob spremembi tržne obrestne mere spremenijo poslovni rezultati oziroma kako hitro se sprememba obrestne mere odrazi na poslovnih rezultatih in donosnosti banke. Teh točnih izračunov zaenkrat v izbrani banki še ne izdelujejo, saj je za tovrstni izračun in spremljanje poslov potrebno imeti, predvsem zaradi velike količine podatkov o vseh sklenjenih poslih za vsa obdobja, zelo dobro podprto informacijsko tehnologijo. V zadnjih petih letih se je sistem notranjih prenosnih cen v izbrani banki pospešeno razvijal. Z razvojem metode z več notranjimi prenosnimi cenami se je močno odprla pot k izboljšanju omenjenega sistema, vendar pa je potrebno še veliko vloženega dela, nadaljnjih izboljšav, medsebojnega usklajevanja z ostalimi poslovnimi deli banke in njihovimi aplikacijami ter posluha s strani vodstva. Pri tem se seveda zastavlja vprašanje smiselnosti nadaljnjega razvoja sistema notranjih prenosnih cen. Vendar pa je po mojem mnenju končni rezultat, ki je

namenjen poslovnemu delu banke in njenemu vodstvu, bistvenega pomena za nadaljnje poslovno odločanje in njeno uspešnost. Posebno v obdobju trenutnega negotovega dogajanja na finančnem trgu morajo biti sprejemanje obrestne politike, ostalih poslovnih odločitev in nenazadnje oblikovanje končnih obrestnih mer za komitente oblikovani na podlagi dogajanj na svetovnem trgu, kar se najbolj odraža v gibanju tržnih obrestnih mer. Slednje se kaže kot glavni argument za uvajanje notranji prenosnih cen na podlagi dnevnih gibanj medbančnih tržnih obrestnih mer.

5.5 Primerjava delovanja sistema notranjih prenosnih cen s sorodnimi sistemi v tujini

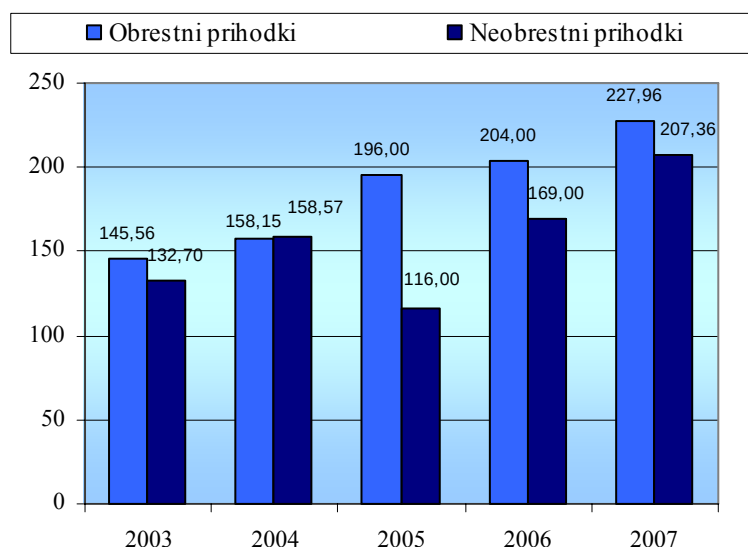
Sistem notranjih prenosnih cen se z leti razvija in med drugim razkriva tudi svoje negativne strani, ki se pojavljajo v kompleksni in izredno zahtevi tehnologiji. S časom je v vseh večjih evropskih bankah sistem notranjih prenosnih cen postal eden izmed temeljev upravljanja s tržnimi tveganji. Omenjeni sistem je sprva temeljil na povprečju stroškov in se je šele kasneje preusmeril na sistem deviznih tržnih cen. Glavna prednost tujih bank pred domačimi je v dnevnem oblikovanju notranjih prenosnih cen na osnovi tržnih obrestnih mer, ki odsevajo trenutne tržne pogoje poslovanja na finančnem trgu. Ne glede na računovodske izkaze je na ta način banka sposobna ugotoviti donosnost posameznih organizacijskih enot, produktov in posameznega komitenta. Pri nekaterih bankah izračunavanje donosnosti po posameznih produktih in komitentih še ni mogoča, saj lahko vsaka podružnica oziroma organizacijska enota deluje kot profitni center, ki sam realizira prihodke in odhodke. Tako izračun donosnosti skupin produktov (npr. pravne in fizične osebe) in organizacijskih enot bazira na notranjih prenosnih cenah ter končnih doseženih cenah. Poleg tržne obrestne mere sestavljajo notranje prenosne cene tudi razne marže, ki jih v ALM predhodno določijo npr. likvidnostni pribitek/odbitek, odbitek na obvezno rezervo, marža za zavarovanje depozitov, zneskovni pribitek/odbitek itd. Komercialne marže se ne določajo po sistemu dodatnih stroškov, temveč se prilagajajo konkurenci na trgu. Vsak sklenjen posel s komitentom se ovrednoti po dveh cenah, in sicer z *notranjo prenosno ceno*, ki predstavlja najem oziroma plasma sredstev enote od ALM, in *zunanjo prenosno ceno*, ki predstavlja končno ceno, tj. notranjo prenosno ceno, povečano za komercialno maržo za posamezen produkt in za določenega komitenta. V poslovanju bank je bistveno, da se pri določanju notranje prenosne cene za dolgoročne naložbe ne uporablja kratkoročna prenosna cena, saj je ravno razlika med kratkoročnimi in dolgoročnimi obrestnimi merami določena *transformacijska marža*, ki je osnova za pokrivanje zavarovanja pred obrestnim tveganjem. Slednja ne more zavzemati negativnih vrednosti, temveč je lahko kvečjemu enaka nič.

Bistvena prednost nove metodologije je v dnevnem določanju notranjih prenosnih cen glede na gibanje tržnih obrestnih mer, saj se lahko le na tak način vodi evidenca in s tem presoja donosnost poslovanja. Tako mora vsaka posamezna enota zabeležiti posel po vseh njegovih značilnostih skupaj z notranjo in zunanjo prenosno ceno.

6 VIDIKI USMERITVE SISTEMA NOTRANJIH PRENOSNIH CEN

Kljub še vedno relativno visokemu deležu obrestnih prihodkov v bruto dohodku bank se tako v domačem bančnem sektorju kot tudi v bančnem sektorju drugod po svetu izraziteje kaže trend upadanja rasti neto obrestnih prihodkov. Slednje kaže na razvoj bančnega poslovanja v smeri netradicionalnih dejavnosti bančnega poslovanja, saj kljub naraščanju obresti rast obrestnih prihodkov zaostaja. Tudi na manj razvitih trgih JV Evrope se kaže trend upadanja obrestnih prihodkov, kar je posledica restriktivne politike centralnih bank v obliki povečanja obveznih rezerv, zaradi česar je pri poslovnih bankah zabeležen pomemben izpad obrestnih prihodkov. Iz preteklega, skoraj 80% deleža obrestnih prihodkov v bruto dohodku banke, se je delež pri srednje velikih bankah EU zmanjšal na 59,8 % in na skoraj 64 % v izbrani banki. Vendar pa je na podlagi ocenjenih vrednosti skoraj 30,5% povečanje dobička bank v letu 2007 (50% v letu 2006) v domačem bančnem sektorju vsekakor vplivalo tudi zmerno povečanje neto obrestnih prihodkov. Povečanje izvira iz prestrukturiranja aktive bank iz razmeroma manj donosnih naložb v vrednostne papirje v razmeroma višje obrestovana posojila ter iz višje obrestovane aktive od obrestovane pasive (Poročilo o finančni stabilnosti, 2007, str. 63–66, Letna poročila izbrane banke). Kot je prikazano na spodnjem grafu, se obrestni prihodki v izbrani banki z leti povečujejo in so v obdobju januar – december 2007 znašali 227,96 mio €. Kljub naraščanju obrestnih prihodkov pa v zadnjem času prevladuje trend zmanjševanja rasti le-teh. Podoben trend je zaznati tudi pri obrestni marži banke, ki je v letu 2007 znašala 2,06 % in je za 0,16 odstotne točke nižja od tiste v letu 2006 (2,22 %). Padec marže je bilo zaslediti v zadnjem kvartalu lanskega leta.

Slika 11: Stanje čistih obrestnih in neobrestnih prihodkov izbrane banke v letih 2003–2007 (v mio €)

Vir: Letna poročila izbrane banke (2003-2007).

V primerjavi z obrestnimi prihodki banke pa se z leti močno povečujejo tudi neobrestni prihodki banke, a je njihova rast veliko bolj variabilna in zaradi tega tudi bolj tvegana in negotova. Tako je na primer k večji rasti neobrestnih prihodkov v letu 2006, zaradi ugodnih

borznih gibanj, močno prispevala predvsem rast neto prihodkov iz trgovanja, kar pa v primeru večje variabilnosti borznih tečajev pomeni tudi večjo variabilnost prihodkov banke. V letu 2007 so se čisti neobrestni prihodki banke na letni ravni povečali za 23 % na 207,36 mio €, pri čemer so se najbolj povečali prihodki od prejetih dividend. V letošnjem letu je zaradi negotovih razmer na svetovnem finančnem trgu moč pričakovati povečanje obrestnih odhodkov, predvsem zaradi povečanja obveznosti do tujih bank v bilančni vsoti in zaradi dvigovanja obrestnih mer na mednarodnih finančnih trgih ter manjše rasti neobrestnih prihodkov.

Poglavitne usmeritve sistema notranjih prenosnih cen so:

- Obrestni prihodki in odhodki se v bančnih izkazih še vedno pojavljajo kot ene izmed najpomembnejših postavk, ki vrednostno še vedno močno vplivajo na finančni rezultat banke. Iz tega sledi, da so odločitve glede višine cene virov in naložb še vedno ena izmed ključnih determinant pri ugotavljanju uspešnosti banke.
- Velika vloga sistema notranjih prenosnih cen ostaja pri določanju cen sredstev, po katerih si posamezne organizacijske enote med seboj posojajo potrebna sredstva.
- Na področju celotne banke bi se morala razviti tehnološka aplikacija, ki bi z vidika notranjih prenosnih cen pokrivala celotno poslovanje banke, od določanja cen produktov in posameznih delov banke pa vse do končne ocene donosnosti posameznega komitenta. Zaradi kompleksnosti, ki bi jo aplikacija morala imeti, da bi služila svojemu namenu, bi bilo potrebno veliko usklajevanja in sodelovanja med posameznimi poslovnimi področij banke v obliki projektnega dela in nenazadnje povezava z ostalimi aplikacijami v banki.
- Sistem notranjih prenosnih cen bo svoj pravi pomen in vlogo dobil, ko bodo banke zmanjšale togost poslovanja in se bolj prilagajale dogajanju na trgu. Omenjeni trend pa je, zaradi negotovega dogajanja na mednarodnem finančnem trgu, v zadnjih dveh letih močno v porastu.

SKLEP

Dinamičnemu in nepredvidljivemu dogajanju na finančnem trgu se morajo banke stalno prilagajati, kar od njih zahteva izredno prožnost in hiter odziv. Z vidika stabilnosti finančnega sistema se je povečanje tveganj v lanskem letu odražalo v povečanju likvidnostnega tveganja, k čemur je največ prispevala kriza zaupanja na finančnih trgih. Banke vedno bolj prenašajo tveganja na posojilojemalce z naraščanjem deleža posojil s spremenljivo obrestno mero in z naraščanjem kreditiranja gospodinjstev v švicarskih frankih. Zaradi visokih stopenj rasti posojil in poslovnega optimizma, kazalniki, ki merijo kreditno tveganost, lahko podcenjujejo kreditno tveganje. Po oceni Banke Slovenije so se tveganja v prvih devetih mesecih lanskega

leta povečala, pri čemer se kaže na splošno negativno gibanje (Poročilo o poslovanju bank in gibanja na kapitalskem trgu, 2007, str. 1–12).

V zadnjih letih so banke zabeležile ugodne rezultate izkazov poslovnega izida, ki se kažejo v visokih stopnjah rasti dobičkov. Omenjena rast je posledica več ugodnih dejavnikov (rast neto obrestnih in neobrestnih prihodkov ter nizke rasti operativnih stroškov), vendar pa se je stanje v drugi polovici lanskega leta močno spremenilo, kar je imelo za posledico znižanje obrestnega razmika in upočasnitev zniževanja neto obrestne marže. Letna poročila poslovnih in centralnih bank kažejo na uspešno poslovanje v lanskem letu, vendar pa se bo, po napovedih, stanje močno spremenilo v prihodnjih letih. Banke so zaradi nastajajočih razmer primorane upoštevati razmere na trgu in ustrezno prilagajati svojo ponudbo ter politiko poslovanja. V bančnem sektorju se že nekaj let kaže trend usmerjanja h komitentom in poslovnim segmentom s posebnimi ponudbami, medtem ko se sama ponudba storitev spreminja le občasno. Za proučevanje uspešnosti poslovanja in donosnosti storitev, komitentov in poslovnih subjektov so se v teoriji in praksi razvili številni kazalniki uspešnosti.

Banka kot finančni posrednik sprejema vloge in daje posojila, pri čemer je obrestna mera, ki jo plačuje za vloge, nižja od obrestne mere, ki jo dobiva za posojila. Določanje obrestnih mer (cen) je v poslovanju banke torej ključnega pomena, pri čemer morajo biti slednje prilagojene dogajanju na denarnem trgu. Osnova za določanje notranjih obrestnih mer ali notranjih prenosnih cen so referenčne obrestne mere na mednarodnem denarnem trgu, pri čemer so za slovenski trg najbolj relevantne EURIBOR in LIBOR za USD in CHF. Notranja prenosna cena predstavlja osnovo za določanje končnih komercialnih obrestnih mer, torej najnižjo oziroma najvišjo dovoljeno ceno pod oziroma preko katere komercialisti ne smejo sklepati poslov. Na notranjo prenosno ceno se prištevajo še različne komercialne marže, ki v celoti predstavljajo skupno obrestno maržo.

V diplomskem delu sem predstavila različne metode sistema notranjih prenosnih cen, ki so se v razvile v praksi. Med enostavnejšimi in v praksi največkrat uporabljenimi so t. i. skladi, kjer so finančna sredstva razdeljena na eno ali več vnaprej določenih kategorij. V splošnem bi lahko rekli, da notranje prenosne cene omogočajo izboljšanje in nadziranje donosnosti premoženja banke ter jim omogoča identificirati bolj donosne produkte, komitente in poslovne dele banke. Nenazadnje pa omogočajo nadzor in zmanjšanje predvsem obrestnega tveganja na ravni celotne banke.

V diplomskem delu sem se osredotočila predvsem na določanje notranjih prenosnih cen, ki so na prvem mestu podlaga za oblikovanje končnih obrestnih mer in za določitev cen sredstvom, ki se posojajo med posameznimi organizacijskimi deli banke. Glavna ovira, s katero sem se soočila pri izdelavi diplomskega dela, je bila omejenost strokovne literature, saj se obravnavani sistem tako v teoriji kot tudi v praksi šele razvija. V literaturi so v veliki meri predstavljene le metode sistemov notranjih prenosnih cen, medtem ko idej za nadaljnji razvoj praktično ni. Razlogi za počasen razvoj so predvsem v omejenosti tehnološke podpore, kot poglobljen razlog pa nastopa tudi nedostopnost podatkov, s katerimi bi lahko analizirali

uspešnost obravnavanega sistema. Slednje je tudi razlog, da v diplomsko delo nisem vključila dodatnih analiz, saj so podatki, ki bi jih potrebovala za izdelavo analize, zaupne narave.

Sistem notranjih prenosnih cen se v slovenskih bankah razvija že vrsto let, vendar pa je njegov razvoj počasen, saj je popolna implementacija sistema notranjih prenosnih cen, ki bi v celoti omogočala zelene rezultate, zahtevna predvsem z informacijsko-tehnološkega vidika. Tudi banke v tujini imajo podobne težave z uvajanjem proučevanega sistema v prakso, saj se kažejo neskladja tako v nadaljnjih izračunih uspešnosti bančnega poslovanja kot tudi neskladja s Sektorjem zakladništva z ostalimi poslovnimi enotami banke.

LITERATURA

1. Bevc Polona: Zakladnik v funkciji glavnega finančnika ali trgovca. Bančni vestnik, Ljubljana, 49(2000), 10, str. 41-42.
2. Bobek Dušan: Likvidnostna problematika bank. Ljubljana : Narodna banka Slovenije, 1986. 27 str.
3. Bobek Dušan: Organiziranje in poslovanje bank. Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1992. 230 str.
4. Bratuša Nataša: Zakladništvo v poslovni banki. Diplomsko delo. Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta, 2004. 46 str.
5. Coffey John J.: What is fund transfer pricing. ABA Bank Marketing. Washington, 33(2001), 9, 48 str.
6. Colls Martine: Increased Transfer Pricing. IBFD Amsterdam : Journal, 10(2003), 4.
7. Dimovski Vlado, Aleksandra Gregorič: Temelji bančništva. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 181 str.
8. Gavious Arie: Transfer Pricing: Problem Description, [URL: <http://www.bgu.ac.il/iem/staff/Gavous/tpintro.html>], 28.10.2002.
9. Johnson P. Frank, Johnson D. Richard: Commercial Bank Management. Chicago: Dryden Press, 1985. 694 str.
10. Karpe Primož: Klasična tveganja bančnega poslovanja – kreditno tveganje. Bančni vestnik, Ljubljana, 46(1997), 4, 36-38 str.
11. Karpe Primož: Transferne obrestne mere – interni obračun (ne)dobičkovnosti bančnega poslovanja (2). Bančni vestnik, Ljubljana, 47(1998a), 11, 29-31 str.
12. Karpe Primož: Transferne obrestne mere – siva lisa internega izračunavanja (ne)dobičkovnosti v slovenskih bankah (1). Bančni vestnik, Ljubljana, 47(1998b), 10. 34-36. str
13. Karpe Primož: Tržna tveganja bančnega poslovanja – nedokončana zgodba. Bančni vestnik, Ljubljana, 46(1997), 10, str. 37-38.
14. Karpe Primož: Upravljanje bilance banke (2). Bančni vestnik, Ljubljana, 47(1998b), 9, str. 61-63.
15. Karpe Primož: Upravljanje bilance banke. Bančni vestnik, Ljubljana, 47(1998a), 7-8, str. 54-56.
16. Kocakulah Mehmet C.: How to Measure Branch Profitability. Journal of Performance Management, Atlanta, 19(2006), 1. 45 str.
17. Košak Marko: Učinkovitost bank in tržna struktura v slovenskem bančništvu. Prikazi in analize, Ljubljana, VII/4, 2000, str. 5-32.
18. Kovar Dale: Walk Before You Run. Jurnal of Performance Management, Atlanta, 20(2007), 1, str. 7 -12.
19. Luzar Dušanka: Analiza ustreznosti določanja transfernih cen iz davčnega vidika v izbranem gradbenem podjetju. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2007. 85 str.

20. Matz Leonard, Neu Peter: Liquidity Risk Measurement and Management. Wiley, 2007. 389 str.
21. Mihelič Nina: Kalkulacija obrestne marže v banki – metoda tržne obrestne mere. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1997. 38 str.
22. Mlakar Sonja: Računalniška rešitev za podporo odločanju pri deviznem poslovanju s podjetji. Diplomsko delo. Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta, 2004. 54 str.
23. Nemec Anica: Metode določanja transfernih cen in priprava dokumentacije. Zbornih referatov, 6. davčna konferenca Slovenskega inštituta za revizijo, Ljubljana, 2005a, str. 57-79.
24. Nikolič Ranko: Merjenje dobičkovnosti bančnih produktov, strank in mest odgovornosti. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 86 str.
25. Payant Randall W.: To FTP Or Not To FTP – Trah is The Question! Jurnal of Performance Management, Atlanta, 17(2004), 2, 27 str.
26. Podbevšek Miha: Metoda tržne obrestne mere kot metoda analize obrestne marže. Bančni vestnik, Ljubljana, 52(2003), 9, str. 31-34.
27. Randall Kawano T.: Funds Transfer Pricing. Journal of Performance Management, Atlanta, 18(2005), 2, str. 35-43.
28. Ribnikar Ivan: Bančna obrestna marža. Bančni vestnik, Ljubljana, 45(1996), 10, str. 58-60.
29. Sedej Vasilij: Prenosne cene v multinacionalnem podjetju. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 111 str.
30. Srinivasulu Sam L.: Asset/Liability Management Building Blocks. London, Euromoney Publications plc., 1996.
31. Štiblar Franjo: Povežimo domače finančne institucije. Bančni vestnik, Ljubljana, 54(2005), 1-2, str. 3.
32. Thomas George: The Role and Significance of Funds Transfer Pricing in RAROC Models. Journal of Performance Management, Atlanta, 2006.
33. Tomelj Tjaša: Davčni vidik prenosnih cen v mednarodnem podjetju. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2003. 42 str.
34. Weiner Jerry: Choosing a Funds-Transfer-Pricing Method: Practical Considerations. str. 35-45.
35. Žgajnar Irena: Pomen zakladništva kot funkcije banke. Bančni vestnik, Ljubljana, 48(1999), 7-8, str. 21-25.

VIRI:

1. Bilten Banke Slovenije. Ljubljana : Banka Slovenije, februar 2008. 163 str.
2. British Bankers Association – BBA. [URL: <http://www.bba.org.uk>], 6.12.2007.
3. Communication from the Commission on the revision of reference rates setting. European Commission. 6 str.
[URL: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/refrat_en.pdf], 18.05.2006.
4. Informacijski sistem Reuters.
5. Internetna stran Euro Interbank Offered Rate (EURIBOR®).
[URL: <http://www.euribor.org/>], 6.12.2007.
6. Interno gradivo izbrane banke.
7. Letna poročila izbrane banke.
8. Makro stres testi za slovenski bančni sistem. Ljubljana : Banka Slovenije, 2007. 38 str.
9. NEFI Statement on the EU Commissions Draft on the “Communication from the Commission on the revision of reference rates”.
[URL: <http://www.nefi.be/default.asp?m=3&um=0&lan=5&ar=0>], november 2006.
10. Poročilo o finančni stabilnosti. Ljubljana : Banka Slovenije, 2007. 156 str.
11. Poročilo o poslovanju bank in gibanja na kapitalskem trgu. Ljubljana : Banka Slovenije, 2007. 52 str.
12. Poročilo o poslovanju bank. Ljubljana : Banka Slovenije, november 2007.
13. Pravilnik o transfernih cenah (Uradni list RS št. 141/06).

SLOVAR SLOVENSKIH PREVODOV TUJIH IZRAZOV

Tuj izraz	Domač izraz
asset liability management, ALM	upravljanje naložb in obveznosti banke
risk adjusted return on capital, RAROC	tveganju prilagojen donos na kapital
Euro interbank Offered Rate, EURIBOR	Medbančna referenčna obrestna mera za Euro
Euro OverNight Index Average, EONIA	Medbančna obrestna mera za posojila za čez noč
interest rate swap, IRS	obrestna zamenjava
London Interbank Offered Rate Index, LIBOR	Medbančna referenčna obrestna mera LIBOR
Interbank Offered Rate, IBOR	Medbančna referenčna obrestna mera
return on assets, ROA	donos na sredstva
return on equity, ROE	donos na kapital
spot week, SW	veljavnost obrestne mere čez dva dni in traja en teden
spot next, SN	veljavnost obrestne mere čez dva dni in traja en dan
over night, O/N	veljavnost obrestne mere od danes čez noč
tomorrow next, TN	veljavnost obrestne mere od jutri in traja en dan

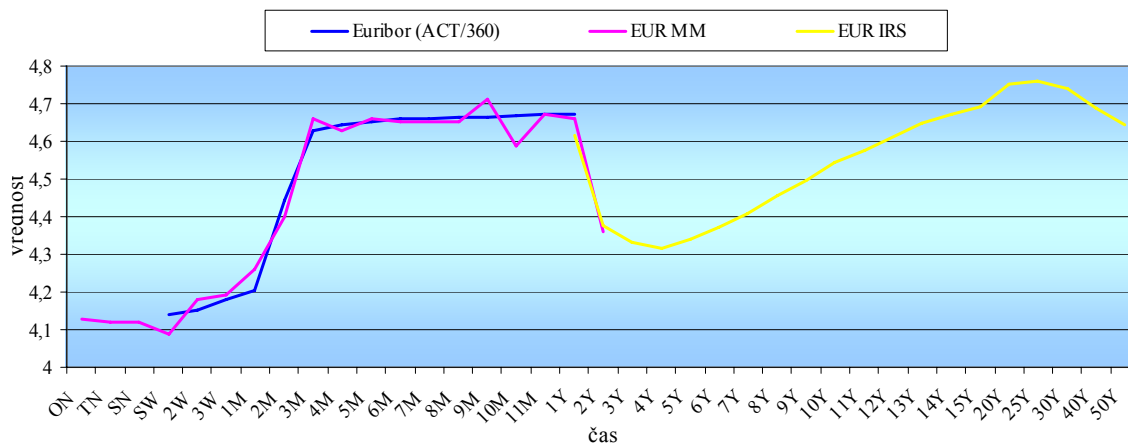
PRILOGE

KAZALO PRILOGE:

Priloga 1: Gibanje EURIBOR-ja na dan 4. januar 2008, pri čemer je na grafu prikazan za ročnosti do enega leta, medtem ko je gibanje EURIBOR-ja za isto ročnost prikazano tudi na denarnem trgu, za ročnosti do 50 let pa so prikazani IRS-i	1
Priloga 2: EURIBOR objavljen na Reutersu, 4. januarja z veljavnostjo 8. januar 2008	1
Priloga 3: LIBOR po posameznih valutah objavljen na dan 4. januar 2008 z dnevom veljavnosti 8. januar 2008 (z izjemo GBP LIBOR, ki velja na dan objave)	2
Priloga 4: Primer nekaterih nacionalnih medbančnih referenčnih obrestnih mer objavljenih na dan 4. januar 2008	3
Priloga 5: Gibanje EONIE v letu 2006 in 2007	4
Priloga 6: Gibanje eno-, tro- in šest- mesečnega EURIBOR-ja v letih 2006 in 2007	4
Priloga 7: Notranje prenosne cene po novi metodologiji, veljavne v mesecu januarju 2008 ...	5

PRILOGA 1: Gibanje EURIBOR-ja na dan 4. januar 2008, pri čemer je na grafu prikazan za ročnosti do enega leta, medtem ko je gibanje EURIBOR-ja za isto ročnost prikazano tudi na denarnem trgu, za ročnosti do 50 let pa so prikazani IRS-i

Vir: Reuters 2008, Lastni prikaz.

PRILOGA 2: EURIBOR objavljen na Reutersu, 4. januarja z veljavnostjo 8. januar 2008

EURIBOR=		EUR INTERBANK	LINKED	DISPLAYS	MONEY
		ACT360	08/01/08	DEALING	
SW	4.139		EBF	BRU	11:08
2W	4.154		EBF	BRU	11:08
3W	4.179		EBF	BRU	11:08
1M	4.205		EBF	BRU	11:08
2M	4.443		EBF	BRU	11:08
3M	4.630		EBF	BRU	11:08
4M	4.644		EBF	BRU	11:08
5M	4.652		EBF	BRU	11:08
6M	4.661		EBF	BRU	11:08
7M	4.662		EBF	BRU	11:08
8M	4.663		EBF	BRU	11:08
9M	4.663		EBF	BRU	11:08
10M	4.669		EBF	BRU	11:08
11M	4.671		EBF	BRU	11:08
1Y	4.672		EBF	BRU	11:08

Vir: Reuters 2008.

PRILOGA 3: LIBOR po posameznih valutah objavljen na dan 4. januar 2008 z dnevom veljavnosti 8. januar 2008 (z izjemo GBP LIBOR, ki velja na dan objave)

LIBOR							
BBA LIBOR				LINKED	DISPLAYS		
USD	04JAN08	GBP	04JAN08	CHF	04JAN08	JPY	04JAN08
BBA	LON	BBA	LON	BBA	LON	BBA	LON
0N	4.33750	0N	5.61000	0N	2.24667	0N	0.57125
1W	4.47750	1W	5.61500	1W	2.25000	1W	0.59750
2W	4.49875	2W	5.64250	2W	2.25000	2W	0.61375
1M	4.51500	1M	5.69500	1M	2.40667	1M	0.66750
2M	4.58000	2M	5.74625	2M	2.65000	2M	0.76500
3M	4.62000	3M	5.78500	3M	2.76167	3M	0.90500
4M	4.58250	4M	5.76875	4M	2.80500	4M	0.93375
5M	4.52875	5M	5.74750	5M	2.83667	5M	0.95250
6M	4.46750	6M	5.72750	6M	2.86500	6M	0.97500
7M	4.39125	7M	5.70625	7M	2.88167	7M	0.99125
8M	4.30250	8M	5.68625	8M	2.89833	8M	1.00375
9M	4.22375	9M	5.66500	9M	2.91167	9M	1.02000
10M	4.15875	10M	5.63250	10M	2.93333	10M	1.03125
11M	4.10125	11M	5.59625	11M	2.95333	11M	1.04000
1Y	4.05250	1Y	5.56375	1Y	2.97000	1Y	1.05000
EUR	04JAN08	AUD	04JAN08	CAD	04JAN08	EUR365	04JAN08
BBA	LON	BBA	LON	BBA	LON	BBA	LON
0N	4.09250	0N	6.67000	0N	4.21833	0N	4.14934
1W	4.13188	1W	6.38750	1W	4.25167	1W	4.18927
2W	4.15375	2W	6.46250	2W	4.30000	2W	4.21144
1M	4.20313	1M	6.65750	1M	4.37833	1M	4.26151
2M	4.43938	2M	6.94000	2M	4.40667	2M	4.50104
3M	4.62875	3M	7.12500	3M	4.45000	3M	4.69304
4M	4.64375	4M	7.18500	4M	4.50000	4M	4.70825
5M	4.65313	5M	7.25250	5M	4.50000	5M	4.71776
6M	4.66313	6M	7.29000	6M	4.50000	6M	4.72790
7M	4.66375	7M	7.34250	7M	4.47667	7M	4.72852
8M	4.66375	8M	7.38750	8M	4.45167	8M	4.72852
9M	4.66375	9M	7.44500	9M	4.42167	9M	4.72852
10M	4.66875	10M	7.49000	10M	4.41000	10M	4.73359
11M	4.67250	11M	7.51250	11M	4.40833	11M	4.73740
1Y	4.67313	1Y	7.56000	1Y	4.40500	1Y	4.73803
DKK	04JAN08	NZD	04JAN08	SEK	04JAN08		
BBA	LON	BBA	LON	BBA	LON		
0N	4.18000	0N	8.46000	0N	4.24500		
1W	4.40375	1W	8.52750	1W	4.30125		
2W	4.41375	2W	8.55750	2W	4.37250		
1M	4.47625	1M	8.66750	1M	4.46625		
2M	4.65875	2M	8.80250	2M	4.54875		
3M	4.83500	3M	8.92000	3M	4.66250		
4M	4.84500	4M	8.95250	4M	4.68500		
5M	4.85000	5M	8.98750	5M	4.71250		
6M	4.85000	6M	9.01250	6M	4.74750		
7M	4.85000	7M	9.04250	7M	4.75000		
8M	4.85000	8M	9.06250	8M	4.75250		
9M	4.85500	9M	9.08750	9M	4.75375		
10M	4.85500	10M	9.10500	10M	4.75625		
11M	4.85500	11M	9.12500	11M	4.75625		
1Y	4.85500	1Y	9.14250	1Y	4.75875		

Vir: Reuters 2008.

PRILOGA 4: Primer nekaterih nacionalnih medbančnih referenčnih obrestnih mer objavljenih na dan 4. januar 2008

ZIBOR

ZIBOR=					
HRK		HRK ZIBOR FOCUS		LINKED	DISPLAYS
HRK		04-JAN-2008		DEALING	
0N	0.63	1.13	ZIBID/OR	ZAG	11:00
TN	0.69	1.19	ZIBID/OR	ZAG	11:00
SN	0.81	1.31	ZIBID/OR	ZAG	11:00
SW	3.63	4.13	ZIBID/OR	ZAG	11:00
2W	4.75	5.25	ZIBID/OR	ZAG	11:00
1M	7.00	7.50	ZIBID/OR	ZAG	11:00
2M	6.97	7.47	ZIBID/OR	ZAG	11:00
3M	6.90	7.40	ZIBID/OR	ZAG	11:00
4M	6.83	7.33	ZIBID/OR	ZAG	11:00
5M	6.73	7.23	ZIBID/OR	ZAG	11:00
6M	6.56	7.06	ZIBID/OR	ZAG	11:00
7M	6.43	6.93	ZIBID/OR	ZAG	11:00
8M	6.35	6.85	ZIBID/OR	ZAG	11:00
9M	6.14	6.64	ZIBID/OR	ZAG	11:00
10M	6.16	6.66	ZIBID/OR	ZAG	11:00
11M	6.07	6.57	ZIBID/OR	ZAG	11:00
1Y	6.03	6.53	ZIBID/OR	ZAG	11:00

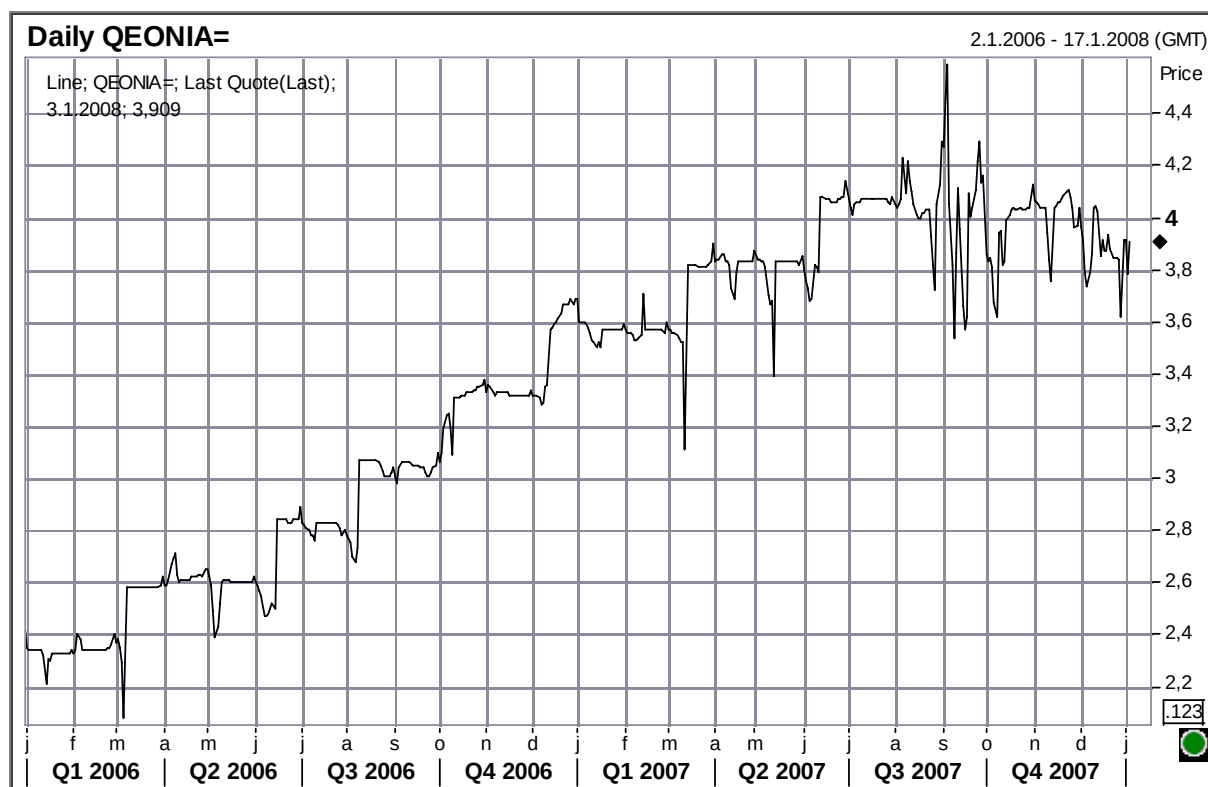
Vir: Reuters 2008.

SOFIBOR

SOFIBOR=					
BDA BNB ABB			LINKED	DISPLAYS	SOBGN0
BGN			DEALING		
0N	4.281	4.680	BDA BNB ABB	S0F	10:03
SW	4.458	5.114	BDA BNB ABB	S0F	10:03
2W	4.644	5.300	BDA BNB ABB	S0F	10:03
3W	4.765	5.550	BDA BNB ABB	S0F	10:03
1M	5.125	6.131	BDA BNB ABB	S0F	10:03
2M	5.288	6.341	BDA BNB ABB	S0F	10:03
3M	5.446	6.527	BDA BNB ABB	S0F	10:03
4M	5.486	6.629	BDA BNB ABB	S0F	10:03
5M	5.546	6.696	BDA BNB ABB	S0F	10:03
6M	5.611	6.765	BDA BNB ABB	S0F	10:03
7M	5.659	6.775	BDA BNB ABB	S0F	10:03
8M	5.715	6.859	BDA BNB ABB	S0F	10:03
9M	5.805	6.983	BDA BNB ABB	S0F	10:03
10M	5.914	7.082	BDA BNB ABB	S0F	10:03
11M	6.035	7.210	BDA BNB ABB	S0F	10:03
1Y	6.155	7.420	BDA BNB ABB	S0F	10:03

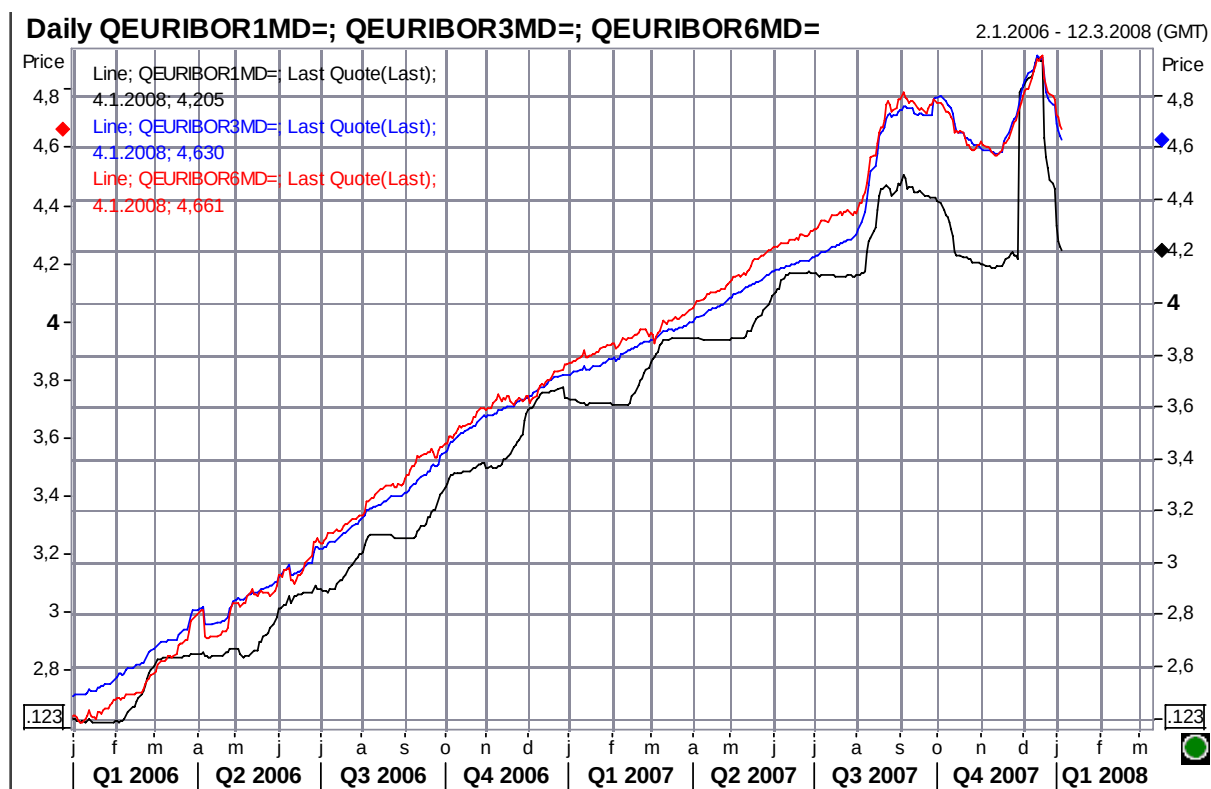
Vir: Reuters 2008.

PRILOGA 5: Gibanje EONIE v letu 2006 in 2007

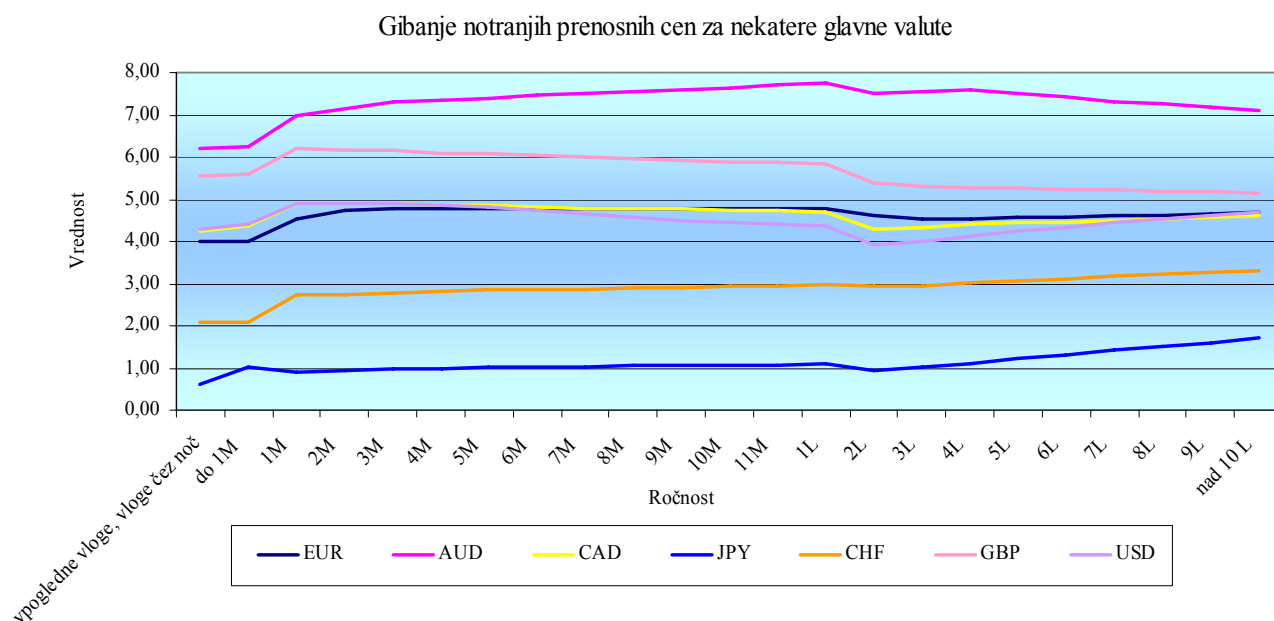
Vir: Reuters 2008.

PRILOGA 6: Gibanje eno-, tro- in šest- mesečnega EURIBOR-ja v letih 2006 in 2007

Vir: Reuters 2008.

PRILOGA 7: Notranje prenosne cene po novi metodologiji, veljavne v mesecu januarju 2008

Vir: Interna gradiva izbrane banke, Reuters 2008.